សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច

Université Royale de Droit et des Science Economiques

Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖ សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាសជន

ស្រាវជ្រាវចាប់ពីថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ដល់ថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១

ស្រាវជ្រាវដោយ

និស្សិតឈ្មោះ **សេង ស៊ីម៉េង**

ប៉ែន គ្លីនគុន

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ

លោក **ព្រុំ រិទ្ធី**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**

ជំនាន់ទី២១

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៧

ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២១

សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
Université Royale de Droit et des Science Economiques
Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖ សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាសជន

ស្រាវជ្រាវចាប់ពីថ្ងៃទី២៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២១ ដល់ថ្ងៃទី២៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២១

ស្រាវជ្រាវដោយ
និស្សិតឈ្មោះ **សេង ស៊ីម៉េង**
ប៉ែន គ្លីនតុន

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ
លោក **ព្រុំ រិទ្ធី**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**
ជំនាន់ទី២១

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៧
ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០២១

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ជាដំបូងយើងខ្ញុំឈ្មោះ **សេង ស៊ីម៉េង** និង **ម៉ែន គ្លីនតុន** ជានិស្សិត ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្រ្ត ឆ្នាំទី៤ ជំនាន់ទី២១ ក្នុងឆ្នាំសិក្សា២០១៧-២០២១ សូមសម្តែងនូវកតញ្ញូ និងដឹងគុណដ៏ជ្រាលជ្រៅមិនអាចកាត់ថ្លៃបានដល់លោកអ្នកមានគុណទាំងបួន គឺលោកឪពុក **សេង ហ៊ីរ** និងអ្នកម្តាយ **ស៊ឹម ឆាង** និង លោកឪពុក **ម៉ែន ហ៊ាង** និងអ្នកម្តាយ **ស៊ាច ធីតា** ដែលបានផ្តល់នូវកំណើតដល់រូបយើងខ្ញុំ និងចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សា ព្រមទាំងបានផ្តល់នូវការស្នាក់នៅ និងការរៀនសូត្រតាំងពីថ្នាក់មត្តេយ្យនៅបឋមវ័យសិក្សារហូតមកដល់កម្រិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ហើយបានរួមចំណែកក្នុងការផ្តល់នូវកម្លាំងចិត្ត ការអប់រំ ប្រៀនប្រដៅ និងព្រហ្មវិហារធម៌ពីសំណាក់បុព្វញាតិ និងសាខាញាតិ។ សេចក្តីដឹងគុណទាំងអស់នេះ ពិតជាធំធេងពុំអាចកាត់ថ្លៃបានឡើយសម្រាប់ជីវិតពួកយើងទាំងពីរ។

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ព្រមទាំង សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្រ្ត និងវិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច បានផ្តល់នូវកន្លែងបណ្តុះបណ្តាលចំណេះដឹង សមត្ថភាព ក៏ដូចជាការស្រាវជ្រាវ ក្នុងផ្នែកនីតិសាស្រ្តនេះ តាំងពីឆ្នាំទីមួយរហូតមកដល់ការបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនីតិសាស្រ្ត ប្រកបដោយភាពជោគជ័យ ផ្លែផ្កា និងសមិទ្ធផលចំណេះដឹងយ៉ាងគាប់ប្រសើរ។

យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ ឯកឧត្តមសាកលវិទ្យាធិការ សាកលវិទ្យាធិការរង ព្រឹទ្ធបុរស ថ្នាក់ដឹកនាំគណៈគ្រប់គ្រង និង លោក លោកស្រីសាស្រ្តាចារ្យ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិស្រាស្រ្ត និងវិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច ដែលលោក លោកស្រី បានធ្វើការផ្តល់នូវចំណេះដឹង ការអប់រំ និងសីលធម៌ដល់យើងខ្ញុំទាំងពីរក្នុងរយៈពេលជិត ៤ឆ្នាំនេះ។

លើសពីនេះទៅទៀត យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់គណៈគ្រប់គ្រង នៃបណ្ណាល័យនីតិសាស្រ្ត ដែលរៀបចំ គ្រប់គ្រងឯកសារច្បាប់ សៀវភៅមេរៀន ឯកសារស្រាវជ្រាវ ក៏ដូចជាជួយសម្រួលក្នុងការស្រាវជ្រាវតាក់តែងសារណារបស់យើងខ្ញុំ។

ពិសេសជាងនេះទៅទៀត យើងខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរអរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់លោកសាស្រ្តាចារ្យ **ព្រុំ រិទ្ធី** ដែលជាសាស្រ្តាចារ្យណែនាំ និងដឹកនាំការសរសេរសារណារបស់យើងខ្ញុំ ដោយលោកបានខិតខំទាំងកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត និងពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ ក្នុងការផ្តល់នូវដំបូន្មាន គំនិត ចំណេះដឹង យោបល់ ការលើកទឹកចិត្ត និងការបង្ហាញផ្លូវដល់យើងខ្ញុំ ចាប់ពីថ្ងៃចាប់ផ្តើមសរសេរ រហូតដល់ទទួលបានស្នាដៃមួយនេះជាស្ថាពរ ដែលគុណទាំងនេះ គឺពិតជាមានតម្លៃវិសេសវិសាលឥតកាត់ថ្លៃបានមកលើយើងខ្ញុំ។

អារម្ភកថា

យើងខ្ញុំឈ្មោះ **សេខ ស៊ីម៉េខ** និង **ម៉ែន គ្លីនតុន** ជានិស្សិត នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ជំនាន់ទី ២១ បានឆ្លងកាត់ការសិក្សា និងការបណ្តុះបណ្តាលក្នុងថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រ អស់រយៈពេល ៤ឆ្នាំមកហើយ។ តាមរយៈការសិក្សាអស់ពេល ៤ឆ្នាំនេះ ឃើញថាការសិក្សាបរិញ្ញាបត្រ នីតិសាស្ត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រនេះ ពិតជាផ្តល់នូវសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងសម្រាប់យើងខ្ញុំក្នុងនាមជាយុវជនជំនាន់ក្រោយ។ ជាក់ស្តែង យើងខ្ញុំទទួលបាននូវចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍ជាច្រើនពីការសិក្សាកន្លងមកនេះ។ ទោះបីជាកាលៈទេសៈខ្លះ យើងខ្ញុំបានជួបប្រទះនូវឧបសគ្គ និងការលំបាកយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏យើងខ្ញុំនៅតែព្យាយាមតស៊ូក្រេបយកចំណេះវិជ្ជា ដោយមិនព្រមបោះបង់នូវការសិក្សាដ៏គាប់ប្រសើរនេះឡើយ ក្នុងគោលបំណងមួយដើម្បីបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រនេះឱ្យបានជោគជ័យជាស្ថាពរ។ ទន្ទឹមនឹងការបញ្ចប់បរិញ្ញាបត្រឱ្យបានជោគជ័យដែរនោះ យើងខ្ញុំក៏មានគោលបំណងក្នុងការបញ្ចប់ការសិក្សាដោយការសរសេរសារណាមួយដ៏សមប្រកប ដែលជាលទ្ធផល និងស្នាដៃដ៏សំខាន់មួយសម្រាប់យើងខ្ញុំបន្ទាប់ពីបានសិក្សាក្រេបយកចំណេះដឹងអស់រយៈពេល ៤ឆ្នាំកន្លងមកនេះ។

ដោយឡែក ដោយសារតែមានការឆ្លងកាត់ការសិក្សាកន្លងមកនូវមុខវិជ្ជាសំខាន់ៗជាច្រើនក្នុងបរិញ្ញាបត្រ នីតិសាស្ត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រនេះ យើងខ្ញុំមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងលើមុខវិជ្ជានីតិរដ្ឋប្បវេណី ព្រោះថាមុខវិជ្ជានេះ គឺជាមុខវិជ្ជាដែលសិក្សាទាក់ទងនឹងទំនាក់ទំនងឯកជន ហើយក៏ជាវិធានច្បាប់មួយដ៏សំខាន់ក្នុងចំណោមវិធានច្បាប់ផ្សេងៗទៀតសម្រាប់គ្រប់គ្រងសង្គម។ ដោយយើងខ្ញុំបានសិក្សាលើការកកើតអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់ ព្រមទាំងប្រព័ន្ធនៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធដែលកើតឡើងដោយអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ យើងខ្ញុំក៏បានសាកល្បងសង្កេតទៅមើលស្ថានភាពផ្ទុយវិញ ពោលគឺអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនតាមផ្លូវច្បាប់ ហើយជាលទ្ធផល វាបានផ្តល់នូវទស្សនៈទានមួយដ៏ប្រសើរសម្រាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ ទើបយើងខ្ញុំសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយក ប្រធានបទមួយគឺ «**ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖ សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាស**» មកធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ។

មូលហេតុ ដែលយើងខ្ញុំសម្រេចចិត្តជ្រើសរើសយកប្រធានបទមួយនេះមកធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងឡើងនោះ គឺដោយសារយើងខ្ញុំមានបំណងក្នុងការទទួលបាននូវបទពិសោធន៍ និងចំណេះដឹងកាន់តែស៊ីជម្រៅអំពីការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ជាពិសេសក្នុងករណីជាសហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាសជន ទោះបីជាប្រធានបទនេះត្រូវបានសិស្សច្បងជំនាន់មុនៗយកមកធ្វើការសរសេររួចក៏ដោយ។

ដោយហេតុថា ប្រធានបទ «**ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖ សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាស**» មានភាពធំទូលាយ និងស្មុគស្មាញ ដូច្នេះយើងខ្ញុំសូមអភ័យទោសជាមុនប្រសិនបើមានភាពខ្វះខាតត្រង់ចំណុចណាមួយ

ដែលនាំឱ្យការស្រាវជ្រាវរបស់យើងខ្ញុំនៅមានកម្រិត។ ប៉ុន្តែ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏យើងខ្ញុំនៅតែសង្ឃឹមថាការស្រាវជ្រាវមួយនេះនឹងអាចផ្តល់នូវចំណេះដឹងបន្ថែមបន្តិចបន្តួចដល់មជ្ឈដ្ឋានអ្នកសិក្សា។

យើងខ្ញុំសូមទទួលការរិះគន់ដោយស្តាបនាពីសំណាក់ លោក លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ បងៗ ប្អូនៗ មិត្តនិស្សិតទាំងអស់ដែលបានអានស្នាដៃមួយនេះ និងរីករាយទទួលនូវរាល់កំហុសដែលកើតមានឡើងដោយអចេតនារបស់យើងខ្ញុំ។

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម ១

ជំពូកទី១

ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ

១.១- ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ ៤

១.១.១- ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា ៥

១.១.១.១- អត្ថប្រយោជន៍នៃប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា........៥

១.១.១.២- អំពីការបង្កើតកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ........៩

១.១.១.៣- អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ១៤

១.១.២- ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ១៥

១.១.២.១- ទ្រព្យសម្បត្តិសកម្មរបស់សហព័ទ្ធ........ ១៥

១.១.២.២- ទ្រព្យសម្បត្តិអកម្មរបស់សហព័ទ្ធ ១៨

១.២- ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសន្ធានជន ២០

១.២.១- ការអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់........២០

១.២.២- ការអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិអំពីកម្មសិទ្ធិអវិភាគ ២១

១.២.២.១- សញ្ញាណនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ........២១

១.២.២.២- ការប្រើប្រាស់ ថែទាំ និងគ្រប់គ្រងវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ ២២

១.២.២.៣- ការចាត់ចែងវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ ២៣

១.២.២.៤- បន្ទុករបស់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគចំពោះវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ........២៤

ជំពូកទី២

ការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ

២.១- ការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ ២៥

២.១.១- ការលែងលះ........២៥

២.១.១.១- ប្រភេទនៃការលែងលះ ២៥
២.១.១.២- ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ២៦
២.១.២- មរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន ២៧
២.១.២.១- អំពីមរណភាព និងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន ២៧
២.១.២.២- អំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ២៨
២.២- ការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសជន ២៨
២.២.១- ការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់ ២៨
២.២.១.១- អំពីការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់ ២៨
២.២.១.២- អំពីអានុភាពនៃការរំលាយអនីតិសង្វាសតាមរយៈអាពាហ៍ពិពាហ៍ ២៨
២.២.២- ការព្រមព្រៀងគ្នាបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងអនីតិសង្វាស ២៩
២.២.២.១- អំពីការព្រមព្រៀងគ្នាបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងអនីតិសង្វាស ២៩
២.២.២.២- អំពីអានុភាពនៃការរំលាយអនីតិសង្វាសដោយការព្រមព្រៀងគ្នា ២៩
២.២.៣- មរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន ៣២
២.២.៣.១- អំពីការមរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន ៣២
២.២.៣.២- អំពីអានុភាពនៃការរំលាយអនីតិសង្វាសដោយមរណភាព ៣២
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៣៣
អនុសាសន៍ ៣៤
ឯកសារយោង
ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្តីផ្តើម

សេចក្តីផ្តើម

១- លំនាំបញ្ហា

ក្នុងសង្គមកម្ពុជា មនុស្សគ្រប់រូបតែងតែប្រកាន់ខ្ជាប់នូវប្រពៃណី ទំនៀមទម្លាប់ និងសាសនានៅក្នុងប្រតិបត្តិការជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួន។ ក្នុងនោះដែរ ការរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងជនប្រុស-ស្រី ក៏មានការចូលរួមពីធាតុចូលទាំងបីខាងលើនេះដែរ ដែលការអនុវត្តនេះត្រូវបានប្រកាន់យកតាំងពីបុរាណកាលមក។ ជាមួយគ្នានឹងការមកដល់នៃអាណាព្យាបាលបារាំង កម្ពុជាបានទទួលយកនូវបទពិសោធន៍ថ្មីនៃការធ្វើទំនើបកម្មក្នុងវិស័យច្បាប់របស់ខ្លួន ដោយការប្រកាន់យកក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ១៩២០ សម្រាប់ការគ្រប់គ្រងលើទំនាក់ទំនងឯកជននិយាយជារួម និងលើទំនាក់ទំនងគ្រួសារនិយាយដោយឡែក។ ប៉ុន្តែ ការផ្លាស់ប្តូររបបនយោបាយក្នុងសង្គមកម្ពុជាបានបណ្តាលឱ្យមានការប្រែប្រួលលើរបបគតិយុត្តទាំងនេះ រហូតទាល់តែដល់ឆ្នាំ១៩៨៩ ទើបកម្ពុជាមានលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តគ្រប់គ្រងលើទំនាក់ទំនងគ្រួសារសារជាថ្មី ពោលគឺច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ឆ្នាំ១៩៨៩។ លើសពីនេះ កម្ពុជាមានលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តថ្មីមួយទៀតដែលគ្រប់គ្រងលើទំនាក់ទំនងឯកជន ហើយបានចូលជាធរមាននៅឆ្នាំ២០០៧និងចាប់ផ្តើមអនុវត្តនៅឆ្នាំ២០១១ គឺក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧។ ជាមួយគ្នានេះ ភាពប្រទាំងប្រទិសគ្នារវាងអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់និងអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនតាមផ្លូវច្បាប់បានចោទជាបញ្ហាឡើង។ ដើម្បីធ្វើការពិភាក្សាលើបញ្ហាខាងលើឱ្យបានស៊ីជម្រៅ និយមន័យនៃពាក្យ «**អាពាហ៍ពិពាហ៍**» គួរផ្តល់ជាមុនសិន។ **អាពាហ៍ពិពាហ៍** សំដៅលើកិច្ចសន្យាដ៏ឱឡារិកមួយធ្វើឡើងដោយបុរសម្នាក់ និងស្ត្រីម្នាក់ដែលប្តេជ្ញាថារួមសមគ្គសង្វាសជាមួយគ្នាតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ហើយដែលមិនអាចរំលាយទៅវិញបានតាមទំនើងចិត្តរបស់ខ្លួន។[1] ក្នុងករណី ក្រោយបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រឹមត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ នោះប្តី ឬប្រពន្ធ ឬទាំងប្តីទាំងប្រពន្ធនឹងទទួលបានឋានៈជា **សហព័ទ្ធ**។[2] ផ្ទុយទៅវិញ ករណីស្ថានភាពរបស់បុរស និងនារីដែលរួមរស់នៅជាមួយគ្នាដូចប្តីប្រពន្ធមានខាន់ស្លា ប៉ុន្តែឥតមានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ទេនោះ គឺជា**អនីតិសង្វាស**[3] ហើយជនដែលរួមរស់នៅជាមួយគ្នាដូចជាប្តីប្រពន្ធដែលមិនបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមច្បាប់នោះ ត្រូវបានហៅថា **អនីតិសង្វាសជន**។[4] ដូចនេះ ប្តីប្រពន្ធអាចសំដៅទៅលើស្ថានភាពពីរ គឺសហព័ទ្ធ (ប្តីប្រពន្ធរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់) និង អនីតិសង្វាសជន (ប្តីប្រពន្ធរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនតាមផ្លូវច្បាប់)។ លើសពីនេះ ទំនាក់ទំនងគតិយុត្តរវាងប្តីប្រពន្ធនឹងប្រែប្រួលទៅតាមស្ថានភាពណាមួយក្នុងចំណោមស្ថានភាពទាំងពីរខាងលើ ជាពិសេស

---

[1] ច្បាប់ស្តីពីឯកពន្ធភាព, លេខ នស/រកម/១០០៦/០២៦, ២១ តុលា ២០០៦, មាត្រា៣ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី២។

[2] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០ ៨ ធ្នូ ២០០៧, សន្ទានុក្រម, ទំព័រ២២។

[3] សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច, ២០០៥, *សន្ទានុក្រមបារាំង-ខ្មែរនៃពាក្យច្បាប់*, ទំព័រ៧៩។

[4] លោកសាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ និងលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ចាំង ស៊ីណាត, ២០១៧, *សៀវភៅជំនួយស្មារតី នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និង នីតិគ្រួសារ*, ទំព័រ៤៥០។

ទៅលើទំនាក់ទំនងបុគ្គល និងទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិ។ យ៉ាងណាមិញ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះនឹងសិក្សាលើទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធតែប៉ុណ្ណោះ។

២- ចំណោទបញ្ហា នៃការស្រាវជ្រាវ

នៅក្នុងទំនាក់ទំនងប្តីប្រពន្ធ គឺផ្តោតសំខាន់លើទំនាក់ទំនងបុគ្គល និង ទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិ ប៉ុន្តែដោយសារការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះផ្តោតតែលើទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ ដែលសំដៅលើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ ដូចនេះ តើប្តីប្រពន្ធធ្វើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិយ៉ាងដូចម្តេច? ក្នុងនោះ តើសហព័ទ្ធធ្វើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនយ៉ាងដូចម្តេច? ហើយ តើអនីតិសង្វាសជនធ្វើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនយ៉ាងដូចម្តេចដែរ?

៣- គោលបំណងនៃការស្រាវជ្រាវ

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវពីប្រធានបទ «**ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖ សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាស**» នេះ មានបំណងសិក្សាលើរបៀបនៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ ដែលផ្តោតសំខាន់ក្នុងករណីស្ថានភាពប្តីប្រពន្ធជាសហព័ទ្ធ ឬ ជាអនីតិសង្វាសជន។ ហើយឈានទៅបង្ហាញពីគុណសម្បត្តិនិងគុណវិបត្តិនៃការគ្រប់គ្រងក្នុងស្ថានភាពទាំងពីរនោះ ដើម្បីជាគំនិតដល់សាធារណជនក្នុងការពិចារណាជ្រើសរើសយកការគ្រប់គ្រងណាមួយឱ្យសមស្របទៅស្ថានភាពតម្រូវដោយជៀសវាងការកើតឡើងនូវព្យសនកម្មនាពេលអនាគត។

៤- ដែនកំណត់ និងវិសាលភាពនៃការស្រាវជ្រាវ

ដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវពីប្រធានបទ «**ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖ សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាស**» នេះ នឹងសិក្សាលើតែទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធប៉ុណ្ណោះ ពោលគឺការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ ដែលចាប់ពីមូលហេតុនាំឱ្យមានការគ្រប់គ្រង បែបបទក្នុងការគ្រប់គ្រង និងចុងក្រោយគឺការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងនោះ។ សូមបញ្ជាក់ផងដែរថា ការសិក្សានេះពុំមានការសិក្សាលើទំនាក់ទំនងបុគ្គល និងរបបស្តីពីសន្តតិកម្មឡើយ។

៥- សារៈសំខាន់ នៃការស្រាវជ្រាវ

ប្រធានបទនៃសារណាស្តីពី «**ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖ សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាស**» នេះ នឹងអាចផ្តល់សារប្រយោជន៍យ៉ាងច្រើនទាក់ទងនឹងការយល់ដឹងឱ្យកាន់តែច្បាស់អំពីបែបបទនៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ ពោលគឺចំណេះដឹងពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាសជន ដែលរួមមាន ដំបូងគឺសញ្ញាណនៃទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាសជន បន្ទាប់មកគឺរបៀបនៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាសជន ដែលមានការប្រើប្រាស់ ការចាត់ចែង ជាអាទិ៍ និងចុងក្រោយគឺការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាស។ ដូចនេះ សរុបជារួមមក គឺ

ទទួលបានចំណេះដឹងពីការកកើតនៃទ្រព្យសម្បត្តិ របៀបនៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិនោះ និងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនោះផងដែរ។

៦- រចនាសម្ព័ន្ធ នៃការស្រាវជ្រាវ

ទាក់ទងទៅនឹងប្រធានបទ «**ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖ សហព័ទ្ធ និងអនីតិសង្វាស**» នៅក្នុងចំណុចបន្ទាប់ នឹងធ្វើការបកស្រាយនូវចំណុចសំខាន់ទាក់ទងនឹង៖

- **ជំពូកទី១ ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ**
- **ជំពូកទី២ ការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ**

ជំពូកទី១

ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ
របស់ប្តីប្រពន្ធ

ជំពូកទី១

ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្ដីប្រពន្ធ

ដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើនេះ កម្ពុជាមានក្រមរដ្ឋប្បវេណីជាលើកដំបូងនៅឆ្នាំ ១៩២០ (បានប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះមហាក្សត្រនៅថ្ងៃទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩២០) សម្រាប់គ្រប់គ្រងលើទំនាក់ទំនងឯកជនក្នុងសង្គម។ ក្នុងនោះ បញ្ញត្តិស្ដីពីគ្រួសារបានមានអត្ថិភាព ដើម្បីគ្រប់គ្រងលើទំនាក់ទំនងញាតិ និងទ្រព្យសម្បត្តិនៅក្នុងគ្រួសារ ជាពិសេសបានកំណត់ឱ្យមានបញ្ញត្តិស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលបង្កើតឱ្យមាន ជាប្ដីប្រពន្ធក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ ឬ សហព័ទ្ធ ហើយក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួន គឺបានអនុវត្តតាមគោលការណ៍ទ្រព្យរួម និងទ្រព្យដោយឡែក។[5] យ៉ាងណាមិញ ទោះនៅក្នុងសម័យកាលនោះមានច្បាប់គ្រប់គ្រងក៏ដោយក្ដី ដោយសារតែពុំអាច ឬ មិនចង់បំពេញនូវលក្ខខណ្ឌនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ នោះស្ថានភាពដែលប្ដីប្រពន្ធរស់នៅក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនស្របច្បាប់ ឬ អនីតិសង្វាស ក៏អាចកើតមានឡើងផងដែរ។ រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៨៩ ទើបកម្ពុជាមានច្បាប់គ្រប់គ្រងលើគ្រួសារ និងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលក្នុងនោះ បានកំណត់ឱ្យមានសហព័ទ្ធ ឬ ប្ដីប្រពន្ធក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ ហើយជាមួយគ្នា ក៏បានកំណត់ពីបញ្ញត្តិក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធផងដែរ ដែលអនុវត្តតាមគោលការណ៍ទ្រព្យរួម និងទ្រព្យដោយឡែក។[6] ហើយ ស្ថានភាពអនីតិសង្វាសក៏អាចនៅមានអត្ថិភាពផងដែរ។

លើសពីនេះ ដោយសារតែការវិវត្តនៃរបបគតិយុត្តក្នុងសង្គម កម្ពុជាមានក្រមរដ្ឋប្បវេណីថ្មីមួយទៀតនៅឆ្នាំ ២០០៧ ដែលគ្រប់គ្រងលើទំនាក់ទនងញាតិ និងទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិ។ ក្នុងនោះ បញ្ញត្តិស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានតាក់តែងឡើង ដែលកំណត់ឱ្យមានអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ ឬ សហ័ទ្ធ។ ដូចនេះ ស្ថិតក្រោមបទប្បញ្ញត្តិនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ ២០០៧ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តជាធរមានពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត តើសហព័ទ្ធគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនដូចម្ដេច? ជាមួយគ្នានេះ ការរស់នៅក្នុងស្ថានភាពអនីតិសង្វាសក៏នៅមានអត្ថិភាពផងដែរ ដូចនេះ ស្ថិតក្រោមការបកស្រាយក្នុងរបបគតិយុត្តថ្មីនេះ តើអនីតិសង្វាសជនគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនដោយរបៀបណាដែរ?

ដូចច្នេះ ខាងក្រោមនេះនឹងធ្វើការឆ្លើយនឹងសំណួរខាងលើដោយធ្វើការបកស្រាយទៅលើពីរចំណុច គឺ ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ (**១.១**) និង ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសជន (**១.២**)។

១.១- ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ

ជាទូទៅ សហព័ទ្ធអាចសម្រេចចិត្តដោយសេរីអំពីទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួន ដោយអាចជ្រើសរើសនូវប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្ដីប្រពន្ធណាមួយដែលមានកំណត់នៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ នៅពេល

[5] អេង សុត, ១៩៦៧, *ការសិក្សាច្បាប់គ្រប់មាត្រាទាំងអស់ក្នុង ក្រមរដ្ឋប្បវេណី*, មាត្រា ២៥០-២៥៨។

[6] ច្បាប់ស្ដីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និង គ្រួសារ, លេខ ៥៦ ក្រ, ២០ កក្កដា ១៩៨៩, មាត្រា ៣២-៣៤។

រៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ សហព័ទ្ធអាចអនុវត្តតាមប្រព័ន្ធដែលធ្វើការសម្រេចអំពីទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិតាមរយៈកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធដែលហៅថា ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា (១.១.១) ឬ ក្នុងករណីដែលសហព័ទ្ធមិនបានធ្វើកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ នោះទំនាក់ទំនងអំពីទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ នឹងត្រូវសម្រេចដោយវិធានច្បាប់ដែលហៅថា ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ដោយច្បាប់ (១.១.២)។

១.១.១- ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា

នៅក្នុងទំនាក់ទំនងបុគ្គល និងបុគ្គល ដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងបុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ដែលមាននូវធនធានទ្រព្យសម្បត្តិជាចលនវត្ថុក្ដី ជាអចលនវត្ថុក្ដី គប្បីបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់អំពីសិទ្ធិទើលើទ្រព្យសម្បត្តិនោះ ថាតើធនធានទ្រព្យសម្បត្តិណាខ្លះជាសិទ្ធិរួម? ហើយធនធានទ្រព្យសម្បត្តិណាខ្លះ ជាសិទ្ធិផ្ដាច់មុខរបស់ភាគីណាមួយ? ករណីនេះ នៅប្រទេសជឿនលឿនមួយចំនួន ដើម្បីបើកឱកាសឱ្យភាគីអាចកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះ និងងាយស្រួលដល់ការដោះស្រាយវិវាទទៅលើទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិ គេបានរៀបចំឱ្យមានបទប្បញ្ញត្តិ ដែលទាក់ទងទៅនឹង ការចុះបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ។ ប្ដីប្រពន្ធ ឬ បុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា អាចធ្វើការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាអំពីទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិនៅមុន ឬ ក្រោយការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន[7] ដើម្បីកំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ អំពីទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ។ ដូចនេះ តើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធតាមរយៈកិច្ចសន្យាមានអត្ថប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ (១.១.១.១)? ហើយ តើកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយដូចម្ដេច (១.១.១.២)? ហើយ តើកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធមានអានុភាពបែបណាខ្លះ (១.១.១.៣)?

១.១.១.១- អត្ថប្រយោជន៍នៃប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា

ការបង្កើតឱ្យមានឡើងនូវប្រព័ន្ធកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ គឺក្នុងគោលបំណងឱ្យការកំណត់នូវទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធទាំងសងខាងមានភាពពិតប្រាកដ ច្បាស់លាស់ មិនថាទ្រព្យនោះជាប្រភេទអចលទ្រព្យ ឬ ចលនទ្រព្យនោះទេ។ ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ សហព័ទ្ធទាំងសងខាងអាចកំណត់ពីទំនាក់ទំនងសិទ្ធិ ករណីយកិច្ច និងទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលមានលក្ខណៈជាក់ស្ដែង ទៅតាមឆន្ទៈរបស់ពួកគេរៀងៗខ្លួន។ កិច្ចសន្យានេះអាចមានភាពបត់បែន ឬ ផ្លាស់ប្ដូរទៅតាមទំហំនៃទ្រព្យសម្បត្តិនិងប្រភពចំណូលរបស់ពួកគេ។ ហើយ វាក៏បានផ្ដល់នូវអត្ថប្រយោជន៍យ៉ាងច្រើនទៅដល់សហព័ទ្ធដូចខាងក្រោមនេះ។

ក- ការការពារអត្ថប្រយោជន៍សហព័ទ្ធទាំងសងខាង

ដោយយោងតាមទៅតាមក្រមរដ្ឋប្បវេណី បានអនុញ្ញាតឱ្យបុគ្គលដែលជាប្ដីប្រពន្ធធ្វើការចុះកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិ មុន ឬ ក្រោយអាពាហ៍ពិពាហ៍បាន ដែលជាលក្ខណៈពិសេសក្នុងការធ្វើឱ្យមានភាពងាយស្រួលក្នុង

[7] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៦៦ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី១។

ការធ្វើឱ្យច្បាស់ការនូវទំនាក់ទំនងសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់សហព័ទ្ធ។ នៅក្នុងកិច្ចសន្យា ការកំណត់អំពីចំណែកទ្រព្យ ឬ ការទទួលទខុសត្រូវរបស់ភាគីនីមួយៗមានភាពប្រាកដប្រជា ដូច្នេះវាបានការពារផលប្រយោជន៍ភាគីម្ខាងចំពោះសិទ្ធិសេរីភាពលើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ និងការការពារពីការបំពានពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត។

ក.១- ការកំណត់លើសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចក្នុងកិច្ចសន្យា

ដោយកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធអនុញ្ញាតដល់សហព័ទ្ធក្នុងការកំណត់នូវសិទ្ធិនិងកាតព្វកិច្ច នោះប្ដីប្រពន្ធទាំងសងខាងអាចកំណត់នូវ ៥ ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកដូចជា៖

– **ទ្រព្យសម្បត្តិរួមត្រូវទទួលខុសត្រូវរួម៖** ចំពោះសោហ៊ុយអាពាហ៍ពិពាហ៍ប្ដីប្រពន្ធ ត្រូវមានចំណែកបន្ទុកលើសោហ៊ុយដែលកើតចេញពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយពិចារណាទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិ ប្រាក់ចំណូល និងស្ថានភាពផ្សេងៗទៀត។[8] ប្ដីប្រពន្ធត្រូវមានករណីយកិច្ចក្នុងការចំណាយលើជីវភាពរួមនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយតម្រូវឱ្យសហព័ទ្ធចែករំលែកសោហ៊ុយនេះទៅតាមទំហំនៃប្រាក់ចំណូល ឋានៈ ការងារ និងមុខរបររបស់ពួកគេ។ ការចំណាយលើសោហ៊ុយរួមសម្រាប់អាពាហ៍ពិពាហ៍ មិនមែនសំដៅតែលើចំណាយសំលៀកបំពាក់ ម្ហូបអាហារប្រចាំថ្ងៃ ការស្នាក់នៅនោះទេ តែសំដៅដល់ការចំណាយលើការសិក្សានិងថែទាំកូនផងដែរ។ ក្នុងករណីដែលសហព័ទ្ធណាដែលមិនបានបំពេញកាតព្វកិច្ចនៃសោហ៊ុយអាពាហ៍-ពិពាហ៍នោះទេ សហព័ទ្ធម្ខាងទៀតអាចធ្វើការស្នើសុំទៅតុលាការឱ្យចេញដីកាសម្រេចអំពីសោហ៊ុយអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះបាន។ គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា សិទ្ធិផ្ដាច់មុខ ដូចជាបំណុលគ្រួសារ គឺពួកគាត់មិនអាចចែងខសន្យាដើម្បីកាត់បន្ថយការទទួលខុសត្រូវបាននោះទេ។

– **ការទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គី៖** ការទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គី មានន័យថាជាការចូលរួមដោយសាមគ្គីភាពរបស់សហព័ទ្ធនៅក្នុងសោហ៊ុយអាពាហ៍ពិពាហ៍ រួមទាំងបំណុលផងដែរ។

– **ការតតាំងនឹងតតិយជន៖** ករណីសហព័ទ្ធណាម្នាក់ជាប់ទំនាក់ទំនងបំណុលជាមួយតតិយជន នោះសហព័ទ្ធដែលជាភាគីក្នុងកិច្ចសន្យានោះត្រូវតតាំងដោយផ្ទាល់ជាមួយម្ចាស់បំណុល។ ប្រសិនបើបំណុលដែលខ្ចីមកនោះកើតឡើងដោយសារតែការប្រើប្រាស់ ផ្គត់ផ្គង់ ឬ ក្នុងករណីចាំបាច់ណាមួយដើម្បីបម្រើដល់ប្រយោជន៍រួម នោះត្រូវមានការសាមគ្គីពីភាគីម្ខាងទៀតក្នុងការតតាំងចំពោះតតិយជន។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើបំណុលដែលខ្ចីមកនោះកើតឡើងដោយសារតែប្រយោជន៍របស់សហព័ទ្ធម្ខាងដែលមិនមែនសម្រាប់បម្រើដល់ប្រយោជន៍រួម មិនគួរណាឱ្យមានការសាមគ្គីពីភាគីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតនោះទេ។

[8] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧១។

ក.២- កំណត់សិទ្ធិគ្រប់គ្រងនិងចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងកិច្ចសន្យា

– **ការគ្រប់គ្រង៖** នៅក្នុងកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ សហព័ទ្ធអាចព្រមព្រៀងគ្នាថាទ្រព្យណាជាទ្រព្យរួម ទ្រព្យណាជាទ្រព្យដោយឡែកបានដោយឆន្ទៈភាគីទាំងសងខាង តែមិនអាចបំពានប្រយោជន៍ភាគីណាម្ខាងបានឡើយ។ ក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យានេះ ការគ្រប់គ្រងនិងការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួមក៏មិនអាចប្រាកចាកពីបញ្ញត្តិនៃទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធតាមច្បាប់ដែរ។ ប្ដីប្រពន្ធមានសិទ្ធិស្មើៗគ្នាក្នុងការប្រើប្រាស់ គ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាទ្រព្យរួមបាន ក៏ដូចជាទទួលផលប្រយោជន៍ដែលចេញពីទ្រព្យរួមនោះ។ ចំណែក ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក សហព័ទ្ធក៏មានសិទ្ធិគ្រប់គ្រង ប្រើប្រាស់ និងទទួលផលប្រយោជន៍បានរៀងៗខ្លួន។ សហព័ទ្ធត្រូវប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិរួមនៅក្នុងទំហំដែលចាំបាច់សម្រាប់ខ្លួនឯង និងសម្រាប់ជីវភាពគ្រួសារ។ ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវធ្វើឡើងដោយមានការសហការគ្នាល្អរវាងប្ដី និងប្រពន្ធ។ ក្នុងករណីណាមួយទាក់ទងនឹងភាពចាំបាច់សម្រាប់គ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរួម សហព័ទ្ធម្ខាងអាចទាមទារឱ្យសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតធ្វើចំណាត់ការបាន។ ប៉ុន្តែ បើការពិភាក្សាគ្នាលើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរួមមិនទទួលបានជោគជ័យ ឬ ភាគីមានភាពស្រពិចស្រពិល នោះពួកគេអាចទាមទារឱ្យតុលាការធ្វើការចាត់ចែងបាន។[9]

– **ការចាត់ចែង៖** នៅក្នុងការចាត់ចែងលើទ្រព្យសម្បត្តិ កិច្ចសន្យានេះអាចកំណត់នូវសិទ្ធិរបស់សហព័ទ្ធណាឱ្យធ្វើការចាត់ចែងលើទ្រព្យសម្បត្តិណាមួយបាន ដោយផ្អែកលើកម្មសិទ្ធិជាក់ស្ដែងរបស់សហព័ទ្ធណាមួយ។ សហព័ទ្ធអាចកំណត់ថាទ្រព្យដោយឡែកណាមួយអាចឱ្យមានការចាត់ចែងរួមដូចជាទ្រព្យរួមបាន។ ប៉ុន្តែ ទ្រព្យរួមមិនអាចធ្វើការចាត់ចែងដោយឡែកបានទេ លើកលែងករណីចាំបាច់សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ។ វាមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានឹងបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ដែរ ការចាត់ចែងទ្រព្យរួមត្រូវមានការយល់ព្រមពីសហព័ទ្ធទាំងសងខាង លើកលែងករណីចាំបាច់មួយចំនួនទាក់ទងនឹងការថែទាំជីវភាពគ្រួសារនោះគឺអាចអនុញ្ញាតឱ្យសហព័ទ្ធណាម្នាក់ធ្វើការលក់ ឬ ចាត់ចែងផ្សេងទៀតបានដោយមានការអនុញ្ញាតពីតុលាការ។

ខ- ការរួមចំណែកក្នុងនីតិវិធីដោះស្រាយរបស់តុលាការ

នៅពេលសហព័ទ្ធដែលមិនបានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធនេះទេ វាបានផ្ដល់ភាពលំបាកពេលដែលពួកគេដាក់ពាក្យបណ្ដឹងលែងលះទៅតុលាការ ដោយតុលាការមានការលំបាកក្នុងការបើកស៊ើបអង្កេតលើទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ ហើយកំណត់ថាតើទ្រព្យណាមួយជាទ្រព្យដោយឡែក ទ្រព្យណាមួយជាទ្រព្យរួម។ ម៉្យាងទៀត

[9] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៤។

វាបានធ្វើឱ្យការងារនេះមានយឺតយ៉ាវដោយសារត្រូវការរយៈពេលយូរទៅតាមនីតិវិធី។ នៅពេលដែលសហព័ទ្ធបាន បង្កើតកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធនេះឡើង វាបានជួយសម្រួលដល់នីតិវិធីនានានៅពេលមានវិវាទដូចជាៈ

ខ.១- វិវាទអំពីទ្រព្យពេលលែងលះ

បើគ្មានកិច្ចសន្យាត្រូវឆ្លងកាត់នីតិវិធីតុលាការជាច្រើន នោះក្នុងពេលដែលសហព័ទ្ធធ្វើការលែងលះគ្នា អ្វីដែលមានភាពស្មុគស្មាញជាងគេគឺលើការបែងចែកទ្រព្យ។ ករណីដែលសហព័ទ្ធមិនបានធ្វើការចុះបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិមុនមកទេ តុលាការត្រូវបើកនីតិវិធីស៊ើបអង្កេតលើទ្រព្យនិងបំណុលទាំងអស់ដែលសហព័ទ្ធមាន។ ជាក់ស្តែង តុលាការធ្វើការស្តាប់ ការអះអាងរបស់ភាគីទាំងសងខាងទៅលើទ្រព្យ ហើយធ្វើការសន្មតលើប្រភេទទ្រព្យតាមរយៈភស្តុតាងជាក់ស្តែង។ ករណីទ្រព្យដែលសហព័ទ្ធណាមួយមានមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ សន្តតិកម្ម ជាអំណោយ ឬ ជាអច្ច័យទាន ក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវសន្មតជាទ្រព្យដោយឡែក។ ករណីទ្រព្យដែលសហព័ទ្ធទាំងពីរ ឬ សហព័ទ្ធម្ខាងរកបានក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ គឺជាទ្រព្យរួម។ ក្រោយមក តុលាការត្រូវធ្វើការបែងចែកទ្រព្យនោះ។ ប៉ុន្តែ ករណីដែលសហព័ទ្ធណាម្ខាង ជាប្រពន្ធក្តី ជាប្តីក្តី ត្រូវបានតុលាការកំណត់ឱ្យមានអំណាចមេបាទៅលើកូន (បើសិនមាន) នោះទ្រព្យរួមខ្លះត្រូវកាត់ទៅឱ្យភាគីជាអ្នកមានអំណាចមេបា។ ក្នុងការបែងចែកទ្រព្យនៅពេលមានការលែងលះ នោះតុលាការពិចារណាទៅលើភាពជាក់ស្តែងនៃទ្រព្យ និងភាពជិតស្និទ្ធរវាងភាគីជាម្ចាស់លើទ្រព្យនោះ។ ម៉្យាងទៀត ទ្រព្យខ្លះជាអចលនទ្រព្យ ឬ ទ្រព្យអវិភាគ ដែលមិនអាចបែងចែកជាចំណែកបាន ឬ មានការលំបាកក្នុងការបែងចែកដែលនាំឱ្យទ្រព្យនោះខូចតម្លៃ ដូចនេះតុលាការអាចឱ្យភាគីដែលទទួលបានទ្រព្យនោះកាត់សងជាប្រាក់ជំនួសទៅឱ្យភាគីម្ខាងទៀតទៅតាមតម្លៃទីផ្សារបាន។

ខ.២- វិវាទអំពីទ្រព្យពេលបែងចែកមរតក

នៅពេលបែងចែកមរតក តុលាការយកកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធមកធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការបែងចែកថាតើទ្រព្យណាខ្លះជាចំណែកទ្រព្យរួមរបស់មត៌កជនដែលត្រូវបញ្ចូលក្នុងមរតក។ បើគ្មានកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធទេ ជាដំបូងគេត្រូវកំណត់ជាមុន ថាតើទ្រព្យណាខ្លះជាទ្រព្យដោយឡែករបស់មត៌កជនសិន ទើបអាចយកទ្រព្យដោយឡែកនោះមកធ្វើជាមូលដ្ឋានក្នុងការបែងចែកមរតក។

គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា ក្រមរដ្ឋប្បវេណីបានចែងពីគោលការណ៍ជ្រៀតជ្រែករបស់សហព័ទ្ធនៅរស់ក្នុងការចូលទៅចែកចំណែកមរតក ដោយសហព័ទ្ធនៅរស់នោះត្រូវជាសន្តតិជនជានិច្ច។ ក្នុងករណីដែលមានសន្តតិជនផ្សេងទៀត នោះលំដាប់របស់សហព័ទ្ធនៅរស់ គឺស្មើគ្នានឹងសន្តតិជនផ្សេងទៀតដែរ។[10]

[10] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ១១៦១។

ខ.៣- វិវាទអំពីទ្រព្យក្នុងករណីទាមទារឱ្យអនុវត្តភាគពូកិច្ច

នៅពេលមានបណ្តឹងទាមទារឱ្យអនុវត្តនូវភាគពូកិច្ចភាគច្រើនមានការលំបាក ព្រោះប្តីប្រពន្ធមិនបានធ្វើកិច្ចសន្យាទ្រព្យ ដោយពេលខ្លះកម្មវត្ថុនោះអាចជាទ្រព្យរួមដែលមានចំណែកសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត។ ដូច្នេះ តុលាការត្រូវចំណាយពេលវេលាធ្វើការស៊ើបអង្កេតអង្គហេតុជាថ្មីទៅលើទ្រព្យនោះ។ ក្នុងករណីកម្មវត្ថុនៃការទាមទារជាប់ពាក់ព័ន្ធលើចំណែកទ្រព្យរួមដែលសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតក៏ជាកម្មសិទ្ធិករ នោះតុលាការត្រូវធ្វើការបែងចែកចំណែកនៃទ្រព្យនោះត្រឹមទំហំពាក់កណ្តាល ឬ តាមកម្រិតដែលមានចែងក្នុងកិច្ចសន្យាដែលសហព័ទ្ធមានសិទ្ធិលើ។ ករណីខ្លះទ្រព្យនោះជាទ្រព្យអវិភាគដែលពិបាកក្នុងការបែងចែកចំណែកដែលអាចធ្វើឱ្យខូចតម្លៃ នោះតុលាការអាចចេញសាលក្រមអនុវត្តលក់ទ្រព្យតាមតម្លៃទីផ្សារ ហើយសងម្ចាស់បំណុលបាន។

១.១.១.២- អំពីការបង្កើតកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

ក- លក្ខខណ្ឌគ្រឹះ

ការបង្កើតកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ មិនខុសពីទម្រង់កិច្ចសន្យាផ្សេងៗទៀតទេ គឺបុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ឬ សហព័ទ្ធត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រឹះសំខាន់ៗដូចជាការព្រមព្រៀងរវាងភាគី សមត្ថភាពចុះកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ និងកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ។

ក.១- ការព្រមព្រៀងរវាងភាគី

ការព្រមព្រៀងគឺជាការបង្ហាញឆន្ទៈរបស់ភាគី ដែលមានបំណងបង្កើតអានុភាពគតិយុត្ត មានន័យថាអនាគតប្តីប្រពន្ធ ឬ សហព័ទ្ធត្រូវមានការព្រមព្រៀង ឬ ឆន្ទៈក្នុងការបង្កើតកិច្ចសន្យាជាមួយគ្នា។ កិច្ចសន្យានេះគឺត្រូវតែយល់ព្រមទាំងពីរនាក់ ប្រសិនបើមានអនាគតប្តីប្រពន្ធ ឬ សហព័ទ្ធតែម្ខាងចង់បង្កើតកិច្ចសន្យានេះជាឯកតោភាគី ឬ មានឆន្ទៈតែម្ខាង កិច្ចសន្យានេះគឺមិនអាចបង្កើតឱ្យមានអានុភាពឡើយ។

ក.២- សមត្ថភាពចុះកិច្ចសន្យា

សមត្ថភាពចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យា សំដៅលើសមត្ថភាពក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ និងសមត្ថភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាព។ បុគ្គលដែលមានសមត្ថភាពក្នុងការបង្ហាញឆន្ទៈ ត្រូវតែជានីតិជនដែលមានអាយុ ១៨ ឆ្នាំឡើងទៅ និងអនីតិជនដែលទទួលបាននូវអត្តាធីនភាព ដែលមានសិទ្ធិក្នុងការធ្វើកិច្ចសន្យាដោយឯករាជខ្លួនឯងបាន លើកលែងតែជនទាំងពីរប្រភេទនេះត្រូវបានកម្រិតសមត្ថភាពប៉ុណ្ណោះ។

ក.៣- កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យា

កម្មវត្ថុ សំដៅការកំណត់សិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយសហព័ទ្ធអាចកំណត់ពីការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរួម ឬ ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ឬ កម្មវត្ថុណាផ្សេងតាមរយៈនៃការព្រមព្រៀងនេះ។

បុគ្គលដែលនឹងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ឬ សហព័ទ្ធអាចកំណត់កម្មវត្ថុនៅក្នុងកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធបានដូចជា៖

- ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកដាក់ឱ្យទៅជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម។
- ទ្រព្យសម្បត្តិរួមដាក់ឱ្យទៅជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក។
- កំណត់អំពីទំនាក់ទំនងកាតព្វកិច្ច និងសិទ្ធិលើបំណុលពិសេស ការចាត់ចែងកាតព្វកិច្ចដែលមានមុនរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងបន្ទុកនៃកាតព្វកិច្ចដែលអាចនឹងកើតឡើងក្រោយអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងកំណត់អំពីសិទ្ធិក្នុងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់ប្ដី ឬ ប្រពន្ធ។

យ៉ាងណាមិញ កម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យានេះមិនត្រូវបំពានសិទ្ធិទាមទារអាហារកាតព្វកិច្ច និងភាគបម្រុង និងមិនត្រូវផ្ទុយទៅនឹងសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈឡើយ។[11]

ខ- លក្ខខណ្ឌទម្រង់

កិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ ត្រូវធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ ក្នុងករណីដែលប្ដីប្រពន្ធបានធ្វើកិច្ចសន្យាផ្សេងពីប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ដោយច្បាប់ បើមិនបានចុះបញ្ជីទេ មិនអាចយកកិច្ចសន្យានោះមកតតាំងជាមួយនឹងតតិយជនបានឡើយ។[12]

ដូចនេះ ដើម្បីអាចទទួលបាននូវលក្ខខណ្ឌតតាំង បុគ្គលដែលនឹងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ឬ សហព័ទ្ធអាចទៅចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធបាននៅក្រសួងយុត្តិធម៌ ហើយបែបបទ និងទម្រង់នៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធត្រូវអនុលោមតាមប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ពោលគឺប្រកាសស្ដីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ។[13]

ខ.១- ពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ

រាល់ពាក្យសុំចុះបញ្ជីទាក់ទងនឹងកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ ត្រូវធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។ ពាក្យសុំច្បាប់ដើម ត្រូវមានហត្ថលេខា ឬ ស្នាមម្រាមដៃរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ ដោយភ្ជាប់មកជាមួយនូវច្បាប់ថតចម្លងនៃច្បាប់ដើមនោះ។ បុគ្គល ឬ អ្នកតំណាង (ប្រសិនបើមាន) ដែលដាក់ពាក្យសុំចុះបញ្ជី ត្រូវយកពាក្យសុំនោះមកដាក់នៅនាយកដ្ឋានកិច្ចការរដ្ឋប្បវេណី នៃក្រសួងយុត្តិធម៌។ ជាគោលការណ៍ ពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ ឬ បុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ត្រូវធ្វើឡើងរួមគ្នា លើកលែងតែករណីដូចខាងក្រោម ដែលអាចដាក់ពាក្យសុំតែម្នាក់ឯងបាន៖

[11] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៦៩ កថាខណ្ឌទី១។

[12] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧០។

[13] ច្បាប់ស្ដីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/០៥១១/00៧, ៣១ ឧសភា ២០១១, មាត្រា ២៦ និងមាត្រា ២៧។

ក- ការផ្លាស់ប្តូរ ឬ ការកែតម្រូវតែ ឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ប្តីប្រពន្ធ ឬ បុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា។

ខ- ការចុះបញ្ជី ដោយផ្អែកលើសាលក្រម ឬ សាលដីកា ឬ ដីកាសម្រេចស្ថាពរ ប្តីប្រពន្ធ ឬ បុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៣០ កថាខណ្ឌទី៣ ចំណុច ខ, គ , ឃ នៃច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី។[14]

– ប្រសិនបើមានសេចក្តីសម្រេចអំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ក្នុងសាលក្រម ឬ សាលដីការំលាយអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលបានចូលជាស្ថាពរ គឺអតីតសហព័ទ្ធណាម្នាក់ (ចំណុច ខ)
– ប្រសិនបើតុលាការបានសម្រេចសេចក្តីអំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ដោយការរំលាយអាពាហ៍-ពិពាហ៍ដោយផ្អែកលើបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង ហើយសេចក្តីសម្រេចនោះចូលជាស្ថាពរ គឺអតីតសហព័ទ្ធណាម្នាក់ (ចំណុច គ)
– ប្រសិនបើហេតុការណ៍ដែលរំលាយកំជាប់ពាក្យ ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយជាក់លាក់ នៅក្នុងសាលក្រម ឬ សាលដីកាស្ថាពរ ដែលសម្រេចអំពីការទាមទារដោយផ្អែកលើហេតុការណ៍រំលាយកំជាប់ពាក្យ គឺភាគីណាម្នាក់ (ចំណុច ឃ)។

ទន្ទឹមនឹងនេះ ដើម្បីអាចឱ្យការចុះបញ្ជីប្រព្រឹត្តទៅបានតាមច្បាប់ បុគ្គលដែលនឹងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ឬ សហព័ទ្ធ ត្រូវបំពេញពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធតាមទម្រង់ដែលបានកំណត់ ព្រមទាំងត្រូវផ្តល់ឯកសារចាំបាច់មួយចំនួនផងដែរ។[15]

- **ទម្រង់នៃពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ៖** ទម្រង់នៃពាក្យសុំចុះបញ្ជី ត្រូវសរសេរបាវចនានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ពាក្យសុំចុះបញ្ជី ឈ្មោះនិងអាសយដ្ឋានរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ ឈ្មោះនិងអាសយដ្ឋានរបស់អ្នកតំណាង (ប្រសិនបើមាន) ហើយត្រូវគោរពចូលមករដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ព្រមទាំងមានចុះកាលបរិច្ឆេទ និងហត្ថលេខា ឬ ស្នាមម្រាមដៃរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ។[16] ក្រៅពីចំណុចខាងលើ ត្រូវសរសេរបន្ថែមនូវចំណុច ដូចខាងក្រោម៖

ក- ឈ្មោះ ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត និងអាសយដ្ឋានរបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យា

ខ- គោលបំណងនៃការចុះបញ្ជី

គ- មូលហេតុ និងកាលបរិច្ឆេទ (កាលបរិច្ឆេទបង្កើតកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ)

[14] ប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ១៥។

[15] ទម្រង់នៃពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ព្រមទាំងឯកសារភ្ជាប់ មានកំណត់ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី១។

[16] ប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ១៦ កថាខណ្ឌទី១។

ឃ- ខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ

ង- កាលបរិច្ឆេទនៃថ្ងៃរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្នុងករណីដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។[17]

- **ឯកសារភ្ជាប់នៃពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ៖**
  - កិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ
  - សំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្នុងករណីដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
  - វិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់អំពីព័ត៌មានដែលបានចុះនៅក្នុងសៀវភៅចុះបញ្ជី (សៀវភៅចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុ សៀវភៅគោលបញ្ជីដីធ្លី សៀវភៅចុះបញ្ជីសិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ សៀវភៅចុះបញ្ជីផលុភោគ) ក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យានេះពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដីធ្លី
  - លិខិតប្រគល់សិទ្ធិអ្នកតំណាង (ប្រសិនបើមាន)
  - អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ ឬ លិខិតឆ្លងដែន។[18]

ខ.២- នីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ

កិច្ចការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ត្រូវចាត់តាំងមន្ត្រីទទួលបន្ទុកកិច្ចការដែលទាក់ទងនឹងការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ។ បញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធត្រូវរក្សាទុកនៅក្រសួងយុត្តិធម៌។ ដើម្បីធ្វើការចុះបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធឱ្យទទួលបានជោគជ័យ សហព័ទ្ធ ឬ បុគ្គលដែលនឹងរៀបអាពាហ៍ពិបាហ៍ជាមួយគ្នា ចាំបាច់ត្រូវតែបន្តនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ បន្ទាប់ពីបំពេញលក្ខខណ្ឌទាំងអស់រួចរាល់ហើយ។ នីតិវិធីទាំងនោះរួមមាន៖

- **ការទទួលពាក្យសុំចុះបញ្ជី៖** នៅពេលមន្ត្រីចុះបញ្ជីបានទទួលពាក្យសុំចុះបញ្ជី មន្ត្រីចុះបញ្ជីត្រូវចុះនិទ្ទេសនៅលើពាក្យសុំនោះនូវលេខរៀងទទួលពាក្យសុំ កាលបរិច្ឆេទ និងឈ្មោះនាយកដ្ឋានកិច្ចការរដ្ឋប្បវេណី ព្រមទាំងហត្ថលេខាបំពេញ និងឈ្មោះមន្ត្រីចុះបញ្ជីនោះ។ យ៉ាងណាមិញ ពាក្យសុំចុះបញ្ជីអាចដកបានមុនពេលការចុះបញ្ជីត្រូវបានបញ្ចប់ ដោយត្រូវធ្វើឡើងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។[19]
- **ការពិនិត្យពាក្យសុំចុះបញ្ជី៖** មន្ត្រីចុះបញ្ជីត្រូវពិនិត្យពាក្យសុំ និងឯកសារភ្ជាប់។ នៅពេលពិនិត្យពាក្យសុំ បើមន្ត្រីចុះបញ្ជីមានវិមតិសង្ស័យ នោះមន្ត្រីចុះបញ្ជីអាចធ្វើការសាកសួរបន្ថែមទៅអ្នកដាក់ពាក្យសុំ ឬ អ្នកតំណាងនោះបាន។ ក្នុងករណីដែលមន្ត្រីចុះបញ្ជីពិនិត្យឃើញថាពាក្យសុំចុះបញ្ជីធ្វើឡើងពុំត្រឹមត្រូវ

---

[17] ប្រកាសស្ដីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ១៩ កថាខណ្ឌទី២ វាក្យខណ្ឌទី១។

[18] ប្រកាសស្ដីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ១៩ កថាខណ្ឌទី២ វាក្យខណ្ឌទី២។

[19] ប្រកាសស្ដីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្ដីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ២៩ និងប្រការ ៣០។

មន្ត្រីចុះបញ្ជីត្រូវចេញលិខិតបង្គាប់ឱ្យកែតម្រូវដោយកំណត់អំឡុងពេលសមរម្យ និងជូនដំណឹងទៅអ្នកដាក់ពាក្យសុំ។ ពាក្យសុំចុះបញ្ជីអាចធ្វើឡើងដោយពុំត្រឹមត្រូវក្រោមមូលហេតុមួយចំនួន៖

- ព័ត៌មាន និងបែបបទក្នុងពាក្យសុំចុះបញ្ជីមិនស្របតាមប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ
- ពុំបានផ្តល់ឯកសារដែលចាំបាច់
- ខ្លឹមសារនៅក្នុងពាក្យសុំ និងឯកសារភ្ជាប់មិនស្របគ្នា
- ពាក្យសុំចុះបញ្ជីនោះធ្លាប់បានដាក់ និងចុះបញ្ជីម្តងរួចមកហើយ
- ឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំនៅក្នុងពាក្យសុំ មិនស្របគ្នាជាមួយនឹងការចុះបញ្ជី
- ពុំបានបង់សោហ៊ុយ ឬ
- ពាក្យសុំនោះ មិនអនុលោមតាមលក្ខខណ្ឌនៃប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ឬ ច្បាប់ ឬបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងទៀតដែលពាក់ព័ន្ធ។

ក្នុងករណីអ្នកដាក់ពាក្យសុំចុះបញ្ជី ពុំបានកែតម្រូវនៅក្នុងអំឡុងពេលសមរម្យនោះទេ មន្ត្រីចុះបញ្ជីត្រូវចេញលិខិតលើកចោលពាក្យសុំចុះបញ្ជីនោះ ហើយជូនដំណឹងទៅអ្នកដាក់ពាក្យសុំ។ ក្នុងករណីនេះ មន្ត្រីចុះបញ្ជីត្រូវប្រគល់ឯកសារភ្ជាប់ឱ្យទៅអ្នកដាក់ពាក្យសុំវិញ បើមានការស្នើសុំ។[20]

- **ពាក្យសុំឱ្យពិនិត្យឡើងវិញចំពោះការលើកចោលរបស់មន្ត្រីចុះបញ្ជី៖** ក្នុងករណីមានការលើកចោលពាក្យសុំរបស់មន្ត្រីចុះបញ្ជី អ្នកដាក់ពាក្យសុំចុះបញ្ជីមានសិទ្ធិដាក់ពាក្យសុំឱ្យពិនិត្យឡើងវិញទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។ ក្នុងករណីនេះ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ពិនិត្យ និង សម្រេច ហើយជូនដំណឹងទៅអ្នកដាក់ពាក្យសុំនោះ។[21]

បន្ទាប់ពីមន្ត្រីចុះបញ្ជីបានពិនិត្យពាក្យសុំ និងឯកសារភ្ជាប់រួច មន្ត្រីចុះបញ្ជីត្រូវសរសេរចូលក្នុងសន្លឹកចុះបញ្ជីនូវចំណុចដូចខាងក្រោម៖

- ឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន និងថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំកំណើតរបស់ភាគីនៃកិច្ចសន្យា
- ខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ឬ បុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា
- កាលបរិច្ឆេទនៃថ្ងៃរៀបចំអាពាហ៍ពិពាហ៍
- គោលបំណងនៃការចុះបញ្ជី

[20] ប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ៣១ ប្រការ ៣២ និងប្រការ ៣៣។

[21] ប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ៣៤។

– មូលហេតុ និងកាលបរិច្ឆេទ (កាលបរិច្ឆេទនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ)។ ចំពោះសន្លឹកចុះបញ្ជីនេះ មន្ត្រីចុះបញ្ជីត្រូវចុះលេខបញ្ជីផ្អែកលើលេខរៀងទទួលពាក្យសុំ ហើយចុះហត្ថលេខាបំពេញដើម្បីបញ្ជាក់ថា "**បានពិនិត្យរួច**" រួចបញ្ជូនទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ពិនិត្យ និងសម្រេច។ បន្ទាប់ពីទទួលបានហត្ថលេខា និងត្រារបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ មន្ត្រីចុះបញ្ជីត្រូវរក្សាទុកសន្លឹកចុះបញ្ជីនៅក្នុងក្រូណូ ទៅតាមលំដាប់លេខចុះបញ្ជី។[22]

ខ.៣- អានុភាពនៃការចុះបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

ជាទូទៅ អានុភាពនៃការចុះបញ្ជីនេះ គឺការចុះបញ្ជីនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិដែលត្រូវធ្វើឡើងតាមនីតិវិធីដែលមានចែងនៅក្នុងប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ទៅតាមលក្ខខណ្ឌគ្រឹះ និងលក្ខខណ្ឌទម្រង់ដូចដែលរៀបរាប់ពីខាងលើ។ លើសពីនេះ ការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ មានអានុភាពនៅពេលចុះហត្ថលេខា និងប្រថាប់ត្រារបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌។[23]

១.១.១.៣- អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

កិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ជាកិច្ចសន្យាមួយប្រភេទដែលមានភាពងាយស្រួល និងច្បាស់លាស់ក្នុងការកំណត់លើបញ្ហាសំខាន់ៗនៃទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ដែលមានដូចជាសិទ្ធិ កាតព្វកិច្ច ការគ្រប់គ្រង ការចាត់ចែង និងករណីយកិច្ចនានា ដែលទាមទារឱ្យប្តីប្រពន្ធត្រូវគោរព និងអនុវត្តតាម។ ដើម្បីឱ្យកិច្ចសន្យាមួយនេះមានអានុភាពគតិយុត្ត ភាគីជាប្តីប្រពន្ធត្រូវគោរពតាមការកំណត់នៃច្បាប់ដើម្បីជៀសវាងបញ្ហានៅថ្ងៃមុខ។

ក- អានុភាពចំពោះភាគី

នៅពេលប្តីប្រពន្ធបានសម្រេចចិត្តចុះបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធនេះទៅតាមគោលការណ៍ច្បាប់ ដែលបានកំណត់ដោយគោរពនូវឆន្ទៈរបស់ភាគីទាំងសងខាង នោះអានុភាពត្រូវមានចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិភាគីទាំងសងខាង។ ករណីនេះ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាមានទៅលើទំហំទ្រព្យសម្បត្តិដែលសហព័ទ្ធបានចុះបញ្ជីនៅក្នុងកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិ។ ទាំងទ្រព្យសម្បត្តិរួម ទាំងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធដែលបានកំណត់ក្នុងកិច្ចសន្យានេះបានកំណត់ពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរួចហើយ។ ដូចនេះ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិចំពោះភាគីនេះ ចង់សំដៅទៅលើទំហំនៃសិទ្ធិទាក់ទងនឹងការលក់ ឬ ចាត់ចែងអ្វីមួយត្រូវគោរពលើឆន្ទៈភាគីដែលជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ។ ប៉ុន្តែ ករណីខ្លះ ដោយសារតែមានភាគីម្ខាងជំពាក់ពំណុលគេ ហើយគ្មានលទ្ធភាពសង នោះម្ចាស់បំណុលអាចរឹបអូសត្រឹមទ្រព្យសម្បត្តិដែលកូនបំណុលមាន តែមិនអាចរឹបអូសនូវទ្រព្យរួមទេ ពោលគឺអាចរឹបអូសត្រឹមតែចំណែកទ្រព្យដោយឡែករបស់ភាគីប្តី ឬ ប្រពន្ធជាកូនបំណុលប៉ុណ្ណោះ។

[22] ប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ៣៨។

[23] ប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣, ប្រការ ៣៦។

ខ-អានុភាពចំពោះតតិយជន

ក្រៅពីមានអានុភាពចំពោះភាគី កិច្ចសន្យានេះក៏មានអានុភាពចំពោះតតិយជនផងដែរ។ អានុភាពនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិចំពោះតតិយជន គឺចង់សំដៅទៅលើតតិយជនមិនថាជារូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គល ដែលមានប្រយោជន៍នៅក្នុងរង្វង់ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធនោះ។ ក្នុងករណីតតិយជនដែលមានប្រយោជន៍ក្នុងរង្វង់ទ្រព្យសម្បត្តិនៃប្តីប្រពន្ធណាមួយ ឬ ចង់ដឹងពីការកំណត់នៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ ក្នុងគោលដៅរកភាពច្បាស់លាស់មុនសម្រេចចិត្តរកស៊ី ឬ ធ្វើទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យាផ្សេងៗ តតិយជននោះអាចស្នើសុំឱ្យចេញលិខិតបញ្ជាក់នៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិនេះបាន។

១.១.២- ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ដោយច្បាប់

ក្នុងករណីដែលសហព័ទ្ធមិនបានធ្វើកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ នោះទំនាក់ទំនងអំពីទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ នឹងត្រូវសម្រេចដោយវិធានច្បាប់ដែលហៅថា ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិដែលកំណត់ដោយច្បាប់។ ក្នុងនោះ សហព័ទ្ធមានទ្រព្យសម្បត្តិពីរប្រភេទ គឺទ្រព្យសម្បត្តិសកម្ម និង ទ្រព្យសម្បត្តិអកម្ម។ ដូចនេះ ខាងក្រោមនេះនឹងផ្តល់នូវបញ្ញត្តិដល់សហព័ទ្ធដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាក្នុងការគ្រង់គ្រង ទ្រព្យសកម្ម (**១.១.២.១**) និង ទ្រព្យសម្បត្តិអកម្ម (**១.១.២.២**)។

១.១.២.១- ទ្រព្យសម្បត្តិសកម្មរបស់សហព័ទ្ធ

ទ្រព្យសម្បត្តិសកម្មរបស់សហព័ទ្ធមានពីរប្រភេទ គឺទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក និង ទ្រព្យសម្បត្តិរួម។

ក- ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក

ក.១- សញ្ញាណនៃទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក

នៅក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ៩៧២ បានកំណត់ពីអត្ថិភាពនៃទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ហើយទ្រព្យសម្បត្តិនេះត្រូវស្ថិតនៅក្រោមកម្មសិទ្ធិរបស់សហព័ទ្ធណាម្នាក់។ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធណាម្នាក់ អាចស្ថិតក្នុងករណីណាមួយដូចខាងក្រោម៖

- ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលសហព័ទ្ធមាននៅមុនពេលរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ **<u>ឧទាហរណ៍</u> ក** បានទិញរថយន្តមួយគ្រឿងមុនចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិបាហ៍ជាមួយ ខ។ ដូចនេះ រថយន្តមួយគ្រឿងនេះ គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ **ក**។
- ទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលសហព័ទ្ធទទួលបាន ដោយប្រទានកម្ម សន្តតិកម្ម អច្ច័យទាន នៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍។
  – **ប្រទានកម្ម៖** **<u>ឧទាហរណ៍</u>** ក្រោយពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹង **ខ** ម្តាយមីងរបស់ **ក** បានប្រគល់ផ្ទះមួយល្វែងឱ្យ ក ។ ក្នុងករណីនេះ ទោះជាប្រទានកម្មបានធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេលដែល **ក**

មានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយ **ខ** ក៏ដោយ ក៏ផ្ទះល្វែងនេះត្រូវបានចាត់ទុកជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ **ក** ដែរ។

- **សន្តតិកម្ម៖** <u>**ឧទាហរណ៍**</u> ក្រោយពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹង **ខ** ឪពុករបស់ **ក** បានទទួលមរណភាព។ ក្នុងករណីនេះ គឺមានតែ **ក** តែប៉ុណ្ណោះដែលជាសន្តតិជន ចំណែកឯ **ខ** មិនមែនជាសន្តតិជនទេ។ ដូចនេះ ទ្រព្យរបស់ **ក** ដែលបានតាមរយៈសន្តតិកម្មខាងលើ ត្រូវបានចាត់ទុកជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក។
- **អច្ច័យទាន៖** <u>**ឧទាហរណ៍**</u> ក្រោយពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹង **ខ** ឪពុកមារបស់ **ក** បានបាត់បង់ជីវិត ដោយបន្សល់ទុកនូវបណ្តាំដែលមានខ្លឹមសារថា ប្រគល់រថយន្តមួយគ្រឿងឱ្យទៅ **ក**។ ដូចនេះ រថយន្តមួយគ្រឿងនេះ គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ **ក** ទោះបានទទួលក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយ **ខ** ក៏ដោយ។

- ទ្រព្យសម្បត្តិជាតម្លៃតប ដែលទទួលបានពីការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកស្ថិតក្នុងករណីទាំងពីរខាងលើ។ <u>**ឧទាហរណ៍**</u> មុនរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយ **ក** មានផ្ទះមួយល្វែង។ ជាគោលការណ៍ ផ្ទះនេះគឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ **ក**។ ប៉ុន្តែ ក្រោយពីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយនឹង **ខ ក** ក៏បានលក់ផ្ទះនោះក្នុងតម្លៃ ៥០០០ ដុល្លារ។ ទោះប្រាក់នេះបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយ **ខ** ក៏ដោយ ដោយសារប្រាក់នេះគឺជាតម្លៃតបនៃទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ **ក** ដូចនេះប្រាក់នេះក៏ត្រូវបានចាត់ទុកជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ **ក** ផងដែរ។

ក.២- ការគ្រប់គ្រង និងការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក

ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ជាគោលការណ៍ សហព័ទ្ធដែលជាម្ចាស់ទ្រព្យមានសិទ្ធិប្រើប្រាស់ ទទួលផលប្រយោជន៍ និង គ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនរៀងៗខ្លួនបាន។[24] ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីខ្លះ ច្បាប់បានទទួលស្គាល់នូវសិទ្ធិអាស្រ័យនៅលើអចលនវត្ថុដែលជាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធម្ខាង ដោយសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតក្នុងករណីដែលទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកនោះត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាអចលនវត្ថុសម្រាប់ការអាស្រ័យនៅរបស់ប្តីប្រពន្ធ។ លើសពីនេះទៅទៀតនោះ សិទ្ធិនេះអាចអះអាងបានចំពោះគ្រប់បុគ្គលទាំងអស់ ទោះបីជាសហព័ទ្ធម្ខាងដែលជាម្ចាស់បានចាត់ចែងអចលនវត្ថុនោះក៏ដោយ ក៏សហព័ទ្ធម្ខាងទៀតអាចបន្តអាស្រ័យនៅអចលនវត្ថុនោះបានដែរ។[25]

[24] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៤ កថាខណ្ឌទី១ វាក្យខណ្ឌទី២។

[25] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៧។

យ៉ាងណាមិញ សិទ្ធិអាស្រ័យនៅលើអចលនវត្ថុដែលជាទ្រព្យដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធម្ខាងពីសំណាក់សហព័ទ្ធម្ខាងទៀតនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថារលត់ នៅពេលភាគីទាំងពីរលែងជាសហព័ទ្ធនឹងគ្នាតទៅទៀត។[26]

ខ- ទ្រព្យសម្បត្តិរួម

ខ.១- សញ្ញាណនៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម

ទ្រព្យសម្បត្តិរួម គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយណា ដែលប្តីប្រពន្ធទាំងសងខាង ឬ តែម្ខាងទទួលបាននៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ លើកលែងតែទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកដែលទទួលបាន ដោយប្រទានកម្ម សន្តតិកម្ម អច្ច័យទាន នៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ព្រមទាំងតម្លៃតបរបស់ទ្រព្យសម្បត្តិនោះ។[27] ដូច្នេះ ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់សហព័ទ្ធអាចជា៖

- ចំណូលបានពីការងាររបស់សហព័ទ្ធម្នាក់ៗ រួមមាន ប្រាក់បៀវត្ស។ ល។
- ផលចំណេញ ឬ ផលប្រយោជន៍ (អត្ថប្រយោជន៍ដែលកើតពីវត្ថុអ្វីមួយ ដូចជា ប្រាក់ថ្លៃឈ្នួលអាគារ ឬ ប្រាក់ចំណេញពីអាជីវកម្មភោជនីយដ្ឋាន) នៃទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក។[28]

ខ.២- ការគ្រប់គ្រង និង ការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិរួម[29]

ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិរួម សហព័ទ្ធនីមួយៗមានសិទ្ធិស្មើគ្នាក្នុងការប្រើប្រាស់ ទទួលផលប្រយោជន៍ និង គ្រប់គ្រង ទ្រព្យសម្បត្តិរួមនោះ។ ក្នុងនោះ សហព័ទ្ធ មានសិទ្ធិប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិរួមនៅក្នុងទំហំដែលចាំបាច់ ដោយផ្អែកលើការចាំបាច់នៅក្នុងជីវភាព ពោលគឺចាំបាច់សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ។ បន្ថែមពីនេះ សហព័ទ្ធត្រូវគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរួម ដោយអនុម័តយកគោលការណ៍នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរួមដោយសហការគ្នា ដោយភាគីម្ខាងអាចទាមទារចំពោះភាគីម្ខាងទៀត ឱ្យធ្វើចំណាត់ការដែលចាំបាច់ដើម្បីគ្រប់គ្រង និង រក្សាទុកនូវទ្រព្យសម្បត្តិរួមនោះ។ ក្នុងករណី ប្តីប្រពន្ធពិភាក្សាអំពីការគ្រប់គ្រង ឬ ប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្តីប្រពន្ធមិនបានសម្រេច ឬ ពុំអាចពិភាក្សាគ្នាបានទេ ភាគីប្តី ឬ ប្រពន្ធអាចទាមទារទៅតុលាការឱ្យធ្វើការចាត់ចែងចំពោះការគ្រប់គ្រង និង ប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិរួមបាន ដើម្បីដោះស្រាយវិវាទលើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរវាងប្តីប្រពន្ធ។

---

[26] លោកសាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ និងលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ចាំង ស៊ីណាត, ២០១៧, *សៀវភៅជំនួយស្មារតី នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និង នីតិគ្រួសារ*, ទំព័រ៣៦៥។

[27] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៣។

[28] លោកសាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ និងលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ចាំង ស៊ីណាត, ២០១៧, *សៀវភៅជំនួយស្មារតី នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និង នីតិគ្រួសារ*, ទំព័រ៣៥៩។

[29] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៤។

ខ.៣- ការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួម[30]

ជាគោលការណ៍ បើគ្មានការយល់ព្រមពីប្តីប្រពន្ធទាំងសងខាងទេ ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់ប្តីប្រពន្ធមិនអាចយកទៅលក់ ឬ ធ្វើការចាត់ចែងផ្សេងទៀតបានឡើយ មានន័យថា ដើម្បីអាចយកទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធទៅលក់ ឬ ចាត់ចែងផ្សេងទៀតបាន ដាច់ខាតត្រូវតែមានការយល់ព្រមពីប្តីប្រពន្ធជាមុនសិន។ ប៉ុន្តែ បើមានស្ថានភាពមិនអាចជៀសវាងបាន សម្រាប់ការថែទាំជីវភាពរួមក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និង ដើម្បីរក្សាជីវភាពរស់នៅ នោះប្តីប្រពន្ធណាម្ខាង អាចលក់ ឬ ធ្វើការចាត់ចែងផ្សេងទៀត នូវទ្រព្យសម្បត្តិរួមបាន ដោយទទួលការអនុញ្ញាតពីតុលាការ។ លើសពីនេះទៅទៀតនោះ ក្នុងករណីដែលប្តី ឬ ប្រពន្ធណាម្ខាងបានធ្វើការខាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួម ដោយពុំមានការយល់ព្រមពីសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត ឬ ក៏ពុំមានការអនុញ្ញាតពីតុលាការទេ ភាគីម្ខាងទៀតអាចទាមទារឱ្យតុលាការសម្រេចលុបចោលការចាត់ចែងនោះបាន៖

- បើជាអចលនវត្ថុសម្រាប់ការអាស្រ័យនៅរបស់គ្រួសារ (លំនៅឋានគ្រួសារ)៖ ត្រូវប្តឹងក្នុងអំឡុងពេល ២ ឆ្នាំ ដោយគិតចាប់ពីដែលបានដឹងពីការចាត់ចែងនោះ។
- បើជាទ្រព្យសម្បត្តិផ្សេងទៀត (ក្រៅពីលំនៅដ្ឋានគ្រួសារ)៖ ត្រូវប្តឹងក្នុងអំឡុងពេល ១ ឆ្នាំ ដោយគិតចាប់ពីដែលបានដឹងពីការចាត់ចែងនោះ។

១.១.២.២- ទ្រព្យសម្បត្តិអកម្មរបស់សហព័ទ្ធ

ក្រៅពីទ្រព្យសម្បត្តិសកម្ម សហព័ទ្ធក៏អាចមានទ្រព្យសម្បត្តិអកម្មដែលជាកាតព្វកិច្ច ឬ បំណុលផងដែរ ដោយកាតព្វកិច្ច ឬ បំណុលខ្លះបានកើតឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬ មុនពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍។[31]

ក- កាតព្វកិច្ចដែលកើតឡើងក្នុងអំឡុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍

ជាធម្មតា កាតព្វកិច្ច ឬ បំណុលដែលកើតឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍អាចជា៖

- **កាតព្វកិច្ចដែលសហព័ទ្ធត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គី**[32] គឺជាបន្ទុកនៃកាតព្វកិច្ចរបស់ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់សហព័ទ្ធ ដែលរួមមានដូចជា៖

---

[30] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៦។

[31] លោកសាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ និងលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ចាំង ស៊ីណាត, ២០១៧, *សៀវភៅជំនួយស្មារតី នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និង នីតិគ្រួសារ*, ទំព័រ៣៦៥-៣៧៤។

[32] កាតព្វកិច្ចដោយសាមគ្គី (មាត្រា ៩២១ កថាខណ្ឌទី ១)៖ ក្នុងករណីដែលបុគ្គលច្រើននាក់ទទួលបន្ទុកនូវកាតព្វកិច្ចសាមគ្គី ម្ចាស់បំណុលអាចទាមទារឱ្យកូនបំណុលណាម្នាក់ អនុវត្តកាតព្វកិច្ចទាំងអស់ ឬ មួយភាគ ឬ ឱ្យកូនបំណុលទាំងអស់ អនុវត្តកាតព្វកិច្ចទាំងអស់ ឬ មួយភាគ ដោយព្រមគ្នា ឬ ដោយបន្តបន្ទាប់។

– សោហ៊ុយដើម្បីរក្សាជីវភាពឬមរបស់ប្ដីប្រពន្ធ និង សោហ៊ុយដើម្បីការអប់រំ ឬ ការព្យាបាល ថែទាំកូនជាអាទិ៍។

– កាតព្វកិច្ច និង ករណីយកិច្ចផ្សេងៗទៀត ដែលប្ដីប្រពន្ធទាំងសងខាងបានព្រមព្រៀងគ្នាតាមលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាមួយម្ចាស់បំណុលនៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ ឬ កាតព្វកិច្ច និង ករណីយកិច្ចផ្សេងៗទៀត ដែលប្ដីប្រពន្ធណាម្ខាងបានទទួលបន្ទុក ដោយមានការយល់ព្រមតាមលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីប្រពន្ធ ឬ ប្ដីម្ខាងទៀត នៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍។

– សោហ៊ុយដើម្បីគ្រប់គ្រង និង រក្សាទ្រព្យសម្បត្តិរួម។[33]

ដូចនេះ ក្នុងករណីនេះ ម្ចាស់បំណុលអាចទាមទារពីប្ដី ឬ ប្រពន្ធតែម្ខាងក៏បាន ឬ ទាមទារពីសហព័ទ្ធទាំងសងខាងក៏បានដែរ អាស្រ័យទៅតាមការជ្រើសរើសរបស់ម្ចាស់បំណុល។

- **កាតព្វកិច្ចផ្សេងទៀតរួមមាន៖**

– ការខ្ចីប្រាក់ដោយសហព័ទ្ធតែម្ខាង ដោយសហព័ទ្ធម្ខាងទៀតពុំមានការយល់ព្រម ដើម្បីជាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់សហព័ទ្ធនោះ។

– កាតព្វកិច្ចដែលបានកើតឡើង ដោយសារតែអំពើផ្ទាល់ខ្លួនរបស់សហព័ទ្ធម្ខាង។

– កាតព្វកិច្ចដែលកើតឡើងពីការទទួលខុសត្រូវរបស់សហព័ទ្ធម្ខាង ក្នុងនាមជាអ្នកអាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជន។

– កាតព្វកិច្ចដែលកើតឡើងដោយសារតែការគ្រប់គ្រង ថែរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធ។

ក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើកាតព្វកិច្ចខាងលើមិនត្រូវបានចាត់ចូលជាកាតព្វកិច្ចដោយសាមគ្គីរវាងសហព័ទ្ធ ឬ ដើម្បីតែផលប្រយោជន៍ឯកជនរបស់សហព័ទ្ធតែម្ខាង នោះសហព័ទ្ធណាម្នាក់នោះត្រូវទទួលបន្ទុកតែម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះ។

ខ- កាតព្វកិច្ចដែលកើតឡើងមុនពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍

បន្ថែមពីនេះទៅទៀតនោះ ក្នុងករណីខ្លះ មុនពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយសហព័ទ្ធម្ខាង សហព័ទ្ធម្ខាងទៀតបានជាប់នូវកាតព្វកិច្ច ឬ ទទួលបន្ទុកបំណុល ចំពោះម្ចាស់បំណុលរួចស្រេចទៅហើយ។ ដូចច្នេះ សហព័ទ្ធដែលជាប់កាតព្វកិច្ច គឺជាអ្នកទទួលបន្ទុកកាតព្វកិច្ចតែម្នាក់ឯង។ យ៉ាងណាមិញ បញ្ហាដែលអាចចោទឡើងគឺថា តើម្ចាស់ម្ចាស់បំណុលអាចធ្វើការទាមទារឱ្យអនុវត្តចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិរួមដែរឬទេ? ក្នុងករណីនេះ ការអនុញ្ញាតឱ្យម្ចាស់បំណុលស្នើសុំទាមទារឱ្យអនុវត្តចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិរួមដើម្បីធ្វើការទូទាត់លើបំណុលរបស់សហព័ទ្ធណាម្ខាង

[33] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៥។

គឺជាការសមរម្យ កាលណា នៅក្នុងអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ សហព័ទ្ធតែម្ខាងនោះបានរួមចំណែកក្នុងការបង្កើតឡើងនូវទ្រព្យសម្បត្តិរួមនោះជាមួយសហព័ទ្ធម្ខាងទៀត។

១.២- ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសជន

ទោះជាអនីតិសង្វាសពុំត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់ជាធរមានក៏ដោយ ក៏វានៅតែមានរបបគតិយុត្តផ្នែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់វាផ្ទាល់ផងដែរ។ ដូចនេះ ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសអាចត្រូវបានគេបកស្រាយដោយស្ថិតក្រោមរូបភាពពីរ គឺការអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់ (១.២.១) និង ការអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិអំពីកម្មសិទ្ធិអវិភាគ (១.២.២)។

១.២.១- ការអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់

ក្នុងករណីនេះ ការអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់ សំដៅទៅលើការអនុវត្តតាមគោលការណ៍ទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់សហព័ទ្ធ ដែលមានកំណត់ក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ ដូចគ្នានឹងសហព័ទ្ធ ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសជនត្រូវបានទទួលស្គាល់ ឬ អនុលោមតាមគោលការណ៍នេះ។[34] ជាពិសេស នៅពេលមានបណ្តឹងធ្វើឡើងដោយអនីតិសង្វាសជនទាមទារឱ្យធ្វើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិទៅតុលាការ គេឃើញថាគោលការណ៍ទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកត្រូវបានយកមកធ្វើជាគោលការណ៍ដើម្បីដោះស្រាយក្តីផងដែរ។[35, 36] ដូចនេះ ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់អនីតិសង្វាសជន គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដែលភាគីនៃអនីតិសង្វាសជនមាន ឬ ទទួលបាននៅមុនពេលដែលចំណងបែបអនីតិសង្វាសត្រូវបានបង្កើតឡើង។ ជាមួយគ្នានេះ ទ្រព្យសម្បត្តិរួមរបស់អនីតិសង្វាស គឺជាទ្រព្យសម្បត្តិដែលកើតឡើងនៅក្រោយពេលអនីតិសង្វាសជនមានជីវភាពរួមគ្នា ឬ ចាប់ផ្តើមរស់នៅជាប្តីប្រពន្ធលក្ខណៈជាអនីតិសង្វាស។

ទន្ទឹមនឹងគ្នានេះ ដោយសារមាត្រានៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម (មាត្រា ៩៧៣ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ត្រូវបានយកមកអនុវត្តក្នុងអនីតិសង្វាស នោះមាត្រាពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតដូចជា មាត្រាស្តីពីការគ្រប់គ្រង ការប្រើប្រាស់ និង ការចាត់ចែងទ្រព្យសម្បត្តិរួម (មាត្រា ៩៧៤ មាត្រា ៩៧៦ និងមាត្រា ៩៧៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ក៏អាចយកមកអនុវត្តបានផងដែរ។ ជាពិសេស មាត្រាស្តីពីការទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គីរវាងប្តីប្រពន្ធ (មាត្រា ៩៧៥ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី) ដោយសារតែស្ថានភាពទាំងពីរមានទំនាក់ទំនងគ្នាយ៉ាងខ្លាំង ពោលគឺ ប្រសិនបើទ្រព្យសម្បត្តិដែលត្រូវបានទិញ

[34] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបង្គោលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០១៧, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៣*, ទំព័រ៣០។

[35] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបង្គោលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០១៧, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៣*, ទំព័រ៣០។

[36] ឧបសម្ព័ន្ធទី២៖ សាលាឧទ្ធរណ៍, សាលដីកាលេខ ០២ (គ) ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩, *រឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីលេខ ៣៦៥ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩*, សំអាងហេតុ ចំណុចទី២។

ក្លាយជាទ្រព្យរួម នោះកាតព្វកិច្ចនៃការបង់សោហ៊ុយលើការទិញទ្រព្យសម្បត្តិនោះ គួរតែជាការទទួលខុសត្រូវដោយសាមគ្គីភាពផងដែរ។[37]

១.២.២- ការអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិអំពីកម្មសិទ្ធិអវិភាគ

ផ្ទុយពីករណីខាងលើនេះ បើតាមបំណកស្រាយផ្សេងទៀត ជាគោលការណ៍ ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធមិនមានអានុភាពលើចំណងអនីតិសង្វាសនោះទេ ហើយទ្រព្យរួមក៏មិនអាចកើតឡើងរវាងបុគ្គលនៃចំណងអនីតិ-សង្វាសផងដែរ ពោលគឺទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិនៃអនីតិសង្វាសមិនស្ថិតនៅក្នុងប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធនោះទេ ដោយមូលហេតុថា ប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធអនុវត្តបានចំពោះតែសហព័ទ្ធដែលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ប៉ុណ្ណោះ ហើយទ្រព្យរួមកើតមានឡើងលុះត្រាតែមានអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ប៉ុណ្ណោះ។ ដូចនេះ ក្នុងករណីនេះ ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសជនអាចអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិអំពីកម្មសិទ្ធិអវិភាគ។[38] ក្នុងនោះ ចំណែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសមិនអាចបែងចែកបាន ឬ មិនមានភាពច្បាស់លាស់ នោះគេអាចកំណត់បានថាទ្រព្យទាំងនោះជាទ្រព្យនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ[39] ដែលជាគោលការណ៍ បទប្បញ្ញត្តិនេះអាចត្រូវយកមកដោះស្រាយក្នុងករណីមានវិវាទក្នុងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យ ឬ មិនអាចព្រមព្រៀងគ្នាលើការគ្រប់គ្រង និងថែទាំទ្រព្យទាំងនោះបាន។[40] ដូច្នេះ តើអ្វីជាកម្មសិទ្ធិអវិភាគ (**១.២.២.១**)? តើការប្រើប្រាស់ ថែទាំ និងគ្រប់គ្រងវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគមានលក្ខណៈដូចម្តេច (**១.២.២.២**)? ហើយ តើវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគត្រូវបានចាត់ចែងយ៉ាងដូចម្តេច (**១.២.២.៣**)? និង តើម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគមានបន្ទុកអ្វីខ្លះចំពោះវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ (**១.២.២.៤**)?

១.២.២.១- សញ្ញាណនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ

កម្មសិទ្ធិអវិភាគ គឺជាស្ថានភាពដែលបុគ្គលច្រើននាក់មានកម្មសិទ្ធិស្របទៅតាមភាគចំណែករបស់ខ្លួនដែលគិតទៅតាមចំនួននៅលើទ្រព្យតែមួយ។[41] យោងតាមនិយមន័យនេះ ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគអាចអនុវត្តនូវចំណែករបស់ខ្លួនបានដោយសេរី ប្រសិនបើវាមិនមានផលប៉ះពាល់ដល់ចំណែករបស់អ្នកដទៃ។ ប៉ុន្តែ បើការអនុវត្តសិទ្ធិនេះប៉ះពាល់ដល់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគផ្សេងទៀត ការអនុវត្តនេះមិនអនុញ្ញាតឱ្យអនុវត្តដោយសេរីបានទេ។[42]

---

[37] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបង្គោលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០១៧, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណីភាគ៣*, ទំព័រ៣១។

[38] ចក សម្បត្តិ, ២០១៤, *អនីតិសង្វាសជន*, ទំព័រ៤៩។

[39] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ២០២។

[40] ចក សម្បត្តិ, ២០១៤, *អនីតិសង្វាសជន*, ទំព័រ៥០។

[41] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ២០២។

[42] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបង្គោលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០១៣, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណីភាគ១*, ទំព័រ៧៩។

លើសពីនេះ តើចំណែករបស់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគត្រូវបានកំណត់យ៉ាងដូចម្តេច? ចំណែក គឺជាឯកតានៃតម្លៃស្មើគ្នាដែលនៅក្នុងនោះ វត្ថុត្រូវបានបែងចែក។ យោងតាមមាត្រា ២០៣ ចំណែកនៃម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគម្នាក់ៗត្រូវបានសន្មតថាស្មើគ្នា ដែលការណ៍នេះជាការសន្មត ក្នុងករណីដែលពុំមានការកំណត់លំអិតអំពីចំណែកនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ។ **<u>ឧទាហរណ៍</u>** **ក ខ គ** និង **ឃ** គឺជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគលើដីមួយកន្លែង។ ផ្អែកតាមមាត្រា ២០៣ ម្នាក់ៗមានចំណែក ២៥% (សន្មត) មានន័យថា ចំណែកស្មើៗគ្នានេះគឺគ្រាន់តែជាការសន្មតប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែ **ក ខ គ** និង **ឃ** អាចធ្វើការសន្យាពិសេស ដោយឧបមាបានថា **ក** មាន៤០% **ខ គ** និង **ឃ** មាន២០%ដូចគ្នា។ លើសពីនេះទៀតនោះ ក្នុងករណី **ខ** ស្លាប់ តែ **ខ** មានកូនពីរនាក់គឺ **ខ១** និង **ខ២** នោះ **ខ១** និង **ខ២** នឹងបន្តការចែកចំណែករបស់ **ខ** ដែលជាលទ្ធផល គឺ **ខ១** មាន១០% និង **ខ២** មាន១០%។[43]

១.២.២.២- ការប្រើប្រាស់ ថែទាំ និងគ្រប់គ្រងវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ

យោងតាមមាត្រា ២០៥ ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគ អាចប្រើប្រាស់វត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគទាំងមូល តាមសមាមាត្រនៃចំណែករបស់ខ្លួន។ ជាមួយគ្នានេះ ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិក៏អាចធ្វើការកំណត់លំអិតអំពីវិធីប្រើប្រាស់ដោយការពិភាក្សាគ្នាផងដែរ។ **<u>ឧទាហរណ៍</u>** រថយន្តមួយមាន **ក ខ** និង **គ** ជាម្ចាស់ដែលជាកម្មសិទ្ធិអវិភាគដោយ **ក** មានចំណែក៥ **ខ** មានចំណែក១ និង **គ** មានចំណែក១។ បើភាគីទាំងអស់ព្រមព្រៀងគ្នាប្រើប្រាស់ចំណែកជា **ថ្ងៃក្នុងមួយសប្តាហ៍** នោះចំណែករបស់ **ក** គឺមាន ៥/៧ ចំណែករបស់ **ខ** គឺមាន ១/៧ និង ចំណែករបស់ **គ** គឺមាន ១/៧។ ដូចនេះ វិធីនៃការប្រើប្រាស់ គឺ៖

- **ក** មានសិទ្ធិប្រើប្រាស់បានចំនួន ៥ថ្ងៃ ក្នុងមួយសប្តាហ៍
- **ខ** មានសិទ្ធិប្រើប្រាស់បានចំនួន ១ថ្ងៃ ក្នុងមួយសប្តាហ៍
- **គ** មានសិទ្ធិប្រើប្រាស់បានចំនួន ១ថ្ងៃ ក្នុងមួយសប្តាហ៍។

ចំពោះការថែទាំវិញ យោងតាមមាត្រា ២០៦ ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគម្នាក់ៗ អាចធ្វើសកម្មភាពថែទាំវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគដោយឯកឯងបាន ដែលការថែទាំនោះអាចជា ការជួសជុល ជាដើម។ ក្នុងនោះ ការថែរក្សាវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគ គឺម្នាក់ៗអាចធ្វើបានដោយពុំចាំបាច់មានការព្រមព្រៀងជាមួយម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគផ្សេងទៀតឡើយ ដោយសារវាមិនមានផលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់អ្នកដទៃឡើយ។

[43] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបង្គោលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០១៣, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ១*, ទំព័រ៨០។

ចំណែកការគ្រប់គ្រងវិញ ត្រូវសម្រេចដោយមតិភាគច្រើនតាមតម្លៃនៃចំណែករបស់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគម្នាក់ៗ ចំពោះកិច្ចការទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹងការគ្រប់គ្រងវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគ បើយោងតាមមាត្រា ២០៨។ សកម្មភាពគ្រប់គ្រងនេះអាចជា ការជួលជាបណ្ដោះអាសន្ន ឬ សកម្មភាពបង្កើនតម្លៃនៃវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគដែលមិនសូវសំខាន់ (ដីដែលធ្វើឱ្យរាបស្មើ ឬ ការផ្លាស់ប្ដូរ) ជាដើម។

១.២.២.៣- ការចាត់ចែងវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ

ក្នុងករណីនេះ ការចាត់ចែងលើវត្ថុកម្មសិទ្ធអវិភាគ អាចជាការចាត់ចែងចំណែករបស់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិខ្លួនឯង ឬ ការចាត់ចែងលើវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគទាំងស្រុង។ យោងតាមមាត្រា ២០៤ ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគម្នាក់ៗអាចចាត់ចែងចំណែកនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគរបស់ខ្លួនបានដោយពុំចាំបាច់មានការយល់ព្រមពីសំណាក់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគផ្សេងនោះទេ។ ការចាត់ចែងក្នុងករណីនេះអាចជា ការធ្វើអនុប្បទាន[44] ឬ ការដាក់ប្រាតិភោគ[45]នូវចំណែក ព្រមទាំងការបោះបង់សិទ្ធិនៃចំណែក (មាត្រា ២១០) ផងដែរ។ **ឧទាហរណ៍** **ក ខ គ** និង **ឃ** គឺជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគលើដីមួយកន្លែង។ **ក ខ គ** និង **ឃ** បានធ្វើការព្រមព្រៀងក្នុងចំណែកដោយ **ក** មាន៤០% **ខ** **គ** និង **ឃ** មាន ២០%ដូចគ្នា។ លើសពីនេះ ក្នុងករណី **ខ** ស្លាប់ តែ **ខ** គ្មានសន្តតិជន ឬ **ខ** បានបោះបង់ចំណែកខ្លួន គឺ **ក គ** និង **ឃ** នឹងត្រូវទទួលបានចំណែកពី **ខ** តាមសមាមាត្រនៃចំណែក **ក គ** និង **ឃ** ស្មើៗគ្នា ដោយ **ក** នឹងទទួលបាន ១០% រីឯ **ក** និង **ឃ** ទទួលបានម្នាក់ ៥%។ ម៉្យាងទៀត បើ **ខ** ផ្ទេរទ្រព្យសម្បត្តិនោះទៅឱ្យ **ក** គឺ **ខ** ពុំចាំបាច់ត្រូវទទួលការយល់ព្រមពី **គ** និង **ឃ** ដើម្បីបោះបង់ ឬ ផ្ទេរនោះទេ។ ហេតុនេះហើយទើបរាល់ចំណាត់ការទ្រព្យសម្បត្តិណាមួយរបស់ **ខ** គឺពុំចាំបាច់ឱ្យអ្នកដទៃយល់ព្រមនោះទេ។

ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើវាជាការចាត់ចែងលើវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគទាំងស្រុង ត្រូវមានការយល់ព្រមពីម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគទាំងអស់ ដោយយោងតាមមាត្រា ២០៧។ **ឧទាហរណ៍** **ក ខ** និង **គ** ជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគលើរថយន្តមួយ ហើយ **ក** ចង់លក់រថយន្តឱ្យទៅ **ឃ** ដែលបានតម្លៃខ្ពស់។ ប៉ុន្តែ **ខ** និង **គ** ពុំឯកភាពជាមួយ **ក** ទេ។ ដូចនេះរថយន្តនេះពុំអាចលក់បានឡើយ លុះត្រាតែមានការព្រមព្រៀងជាមួយកម្មសិទ្ធិករអវិភាគផ្សេងទៀត ដើម្បីការពារដល់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគផ្សេងទៀត។

[44] អនុប្បទាន គឺការផ្ទេរសិទ្ធិ ឬទ្រព្យសម្បត្តិរបស់បុគ្គលណាម្នាក់ ដែលជាអនុប្បទាយីទៅឱ្យបុគ្គលម្នាក់ទៀតដែលជាអនុប្បទានិក។

[45] ប្រាតិភោគ គឺ ១-ការធានាដល់ម្ចាស់បំណុលក្នុងការប្រមូលឥណទេយ្យរបស់ខ្លួនមកវិញ។ ២-មធ្យោបាយមួយដើម្បីធានាការសងកាតព្វកិច្ច។

១.២.២.៤- បន្ទុករបស់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគចំពោះវត្ថុនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ[46]

ក្រៅពីផលប្រយោជន៍ដែលទទួលបាន ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគម្នាក់ៗត្រូវទទួលបន្ទុកក្នុងការបង់សោហ៊ុយគ្រប់គ្រង ពន្ធដារ ជាអាទិ៍ តាមសមាមាត្រនៃចំណែករៀងៗខ្លួន។ ប្រសិនបើម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគណាម្នាក់បានបង់សោហ៊ុយដើម្បីការថែទាំ គ្រប់គ្រង ឬ បន្ទុកផ្សេងទៀតដែលលើសពីបន្ទុករបស់ខ្លួន ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគនោះអាចទាមទារឲ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគផ្សេងទៀតសងប្រាក់ដែលខ្លួនបានបង់លើសនោះ តាមសមាមាត្រនៃចំណែករៀងៗខ្លួនបាន។ ហើយ សិទ្ធិទាមទារសងសោហ៊ុយនេះ ក៏អាចអនុវត្តបានដែរ ចំពោះជនដែលបានទទួលបន្តនូវចំណែករបស់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគផ្សេង។

[46] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ២០៩។

ជំពូកទី២

ការបញ្ចប់នៃការ

គ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ

របស់ប្តីប្រពន្ធ

ជំពូកទី២

ការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ

បន្ទាប់ពីក្លាយជាប្តីប្រពន្ធដែលអាចស្ថិតក្រោមស្ថានភាពជាសហព័ទ្ធ ឬ អនីតិសង្វាស នោះទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិរវាងភាគីនឹងកើតឡើង។ លើសពីនេះទៀតនេះ សញ្ញាណនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ក៏ដូចជាការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ បានបង្ហាញពីខាងលើរួចមក។ ដូចនេះ តើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធត្រូវបានបញ្ចប់ដោយរបៀបណាខ្លះ? នៅក្នុងចំណុចនេះ នឹងបកស្រាយទៅលើការបញ្ចប់ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្តីប្រពន្ធ ពោលគឺការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ **(២.១)** និង ការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសជន **(២.២)**។

២.១- ការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធ

ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធត្រូវចាត់ទុកថាបានបញ្ចប់ នៅពេលដែលចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់សហព័ទ្ធត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ ដែលការកាត់ផ្តាច់ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍នេះនឹងមានអានុភាពនាំឱ្យមានការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរវាងសហព័ទ្ធ។ ក្នុងនោះ ការកាត់ផ្តាច់ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្ថិតក្រោមមូលហេតុមួយចំនួនរួមមាន៖ ការលែងលះ **(២.១.១)** និង មរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន **(២.១.២)**។[47]

២.១.១- ការលែងលះ

ការលែងលះ គឺជាការរំលាយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដែលមានពីរប្រភេទ គឺការលែងលះដោយមានការព្រមព្រៀង និង ការលែងលះដោយគ្មានការព្រមព្រៀង។ លើសពីនេះ វានឹងនាំឱ្យមានការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរវាងភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ។

២.១.១.១- ប្រភេទនៃការលែងលះ

ក- ការលែងលះដោយមានការព្រមព្រៀង

ប្រសិនបើភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ (សហព័ទ្ធ) បានព្រមព្រៀងគ្នាថា ពួកគេមិនអាចរួមរស់នៅជាមួយគ្នាតទៅទៀតបានទេ ពួកគេអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងលែងលះទៅតុលាការបាន[48] ដែលនេះបញ្ជាក់ពីគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្តក្នុងការលែងលះរវាងភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍។[49] ក្នុងករណីនេះ បើតុលាការរកឃើញថា ភាគីមានឆន្ទៈព្រមព្រៀង

[47] ច្បាប់ស្តីពីឯកពន្ធភាព, លេខ នស/រកម/១០០៦/០២៦, ២១ តុលា ២០០៦, មាត្រា ៣ កថាខណ្ឌទី២។
[48] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៧៩។
[49] ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និង គ្រួសារ, លេខ ៥៦ ក្រ, ២០ កក្កដា ១៩៨៩, មាត្រា ៤០។

គ្នាពិតប្រាកដក្នុងការរំលាយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ តុលាការត្រូវតែសម្រេចឱ្យភាគីលែងលះគ្នាតាមដីកាសម្រេចលែងលះ។[50]

ខ- ការលែងលះដោយគ្មានការព្រមព្រៀង

ប្រសិនបើ ភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនមានឆន្ទៈព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងការលែងលះទេ ភាគីប្ដី ឬ ប្រពន្ធអាចដាក់ពាក្យបណ្ដឹងលែងលះគ្នាទៅតុលាការបាន ដែលមូលហេតុនៃការលែងលះគ្នាត្រូវស្របតាមមាត្រា ៩៧៨ ៖

ក. បើបានប្រព្រឹត្តអំពើផិត[51] ទៅលើសហព័ទ្ធ។

ខ. បើបានបោះបង់សហព័ទ្ធចោល ដោយគ្មានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ។

គ. បើមិនដឹងច្បាស់ថាសហព័ទ្ធស្លាប់ ឬរស់ អស់រយៈពេលជាង ១ ឆ្នាំ។

ឃ. បើសហព័ទ្ធបានរស់នៅបែកគ្នាជាបន្តបន្ទាប់ អស់រយៈពេលជាង ១ ឆ្នាំ ផ្ទុយនឹងគោលបំណងនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍។

ង. ករណីផ្សេងទៀតដែលទំនាក់ទំនងអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានបែកបាក់ ហើយគ្មានសង្ឃឹមថានឹងអាចបដិទានឡើងវិញបាន។

២.១.១.២- ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ

ការលែងលះមិនត្រឹមតែបានកាត់ផ្ដាច់នូវចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ប៉ុណ្ណោះទេ តែក៏ជះឥទ្ធិពលទៅលើការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ សិទ្ធិអំណាចក្នុងការគ្រប់គ្រងថែរក្សាកូន សិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីនីមួយៗក្រោយលែង-លះ ព្រមទាំងឋានៈបុគ្គល និងបញ្ហាផ្សេងៗទៀត។ ក្នុងនោះ ចំពោះការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ ប្រសិនបើប្ដីប្រពន្ធលែងលះបានពិភាក្សា និងមានការព្រមព្រៀងគ្នាលើការបែងចែកជាក់លាក់បែបណាមួយក្រោយពីពួកគេបានបញ្ជាក់អំពីទំហំ ប្រភេទ និង តម្លៃនៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម និងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក ការព្រមព្រៀងនោះត្រូវតែទទួលការគោរព ហើយការបែងចែកទ្រព្យនោះត្រូវឈរលើគោលការណ៍យុត្តិធម៌។[52] ម៉្យាងទៀត ក្នុងករណីដែលមិនអាចពិភាក្សាគ្នារវាងប្ដីប្រពន្ធបានទេ ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវផ្អែកតាមចំណុចនីមួយៗដូចកំណត់ខាងក្រោម៖

១- សហព័ទ្ធនីមួយៗត្រូវទទួលបាននូវទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ខ្លួនរៀងៗខ្លួន ហើយនិង

២- ១ ភាគ ២ នៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម។ ប៉ុន្តែ បើមានករណីពិសេស និង មានការទាមទាររបស់ប្ដីប្រពន្ធណាម្ខាង តុលាការក៏អាចបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម ដោយពិចារណាទៅលើស្ថានភាពផ្សេងៗដូចជា ទំហំនៃការបរិច្ចាគ

[50] ច្បាប់ស្ដីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្ដីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្ដឹង, នស/រកម/០៧១០/០១៣, ១០ កក្កដា ២០១០, មាត្រា ៣ កថាខណ្ឌទី២។

[51] ផិត គឺការរួមសេវនកិច្ចរវាងបុរសដែលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ពីមុនមិនទាន់រលាយជាមួយស្ត្រីដទៃក្រៅពីប្រពន្ធរបស់ខ្លួន ឬ ការរួមសេវនកិច្ចរវាងស្ត្រីដែលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនទាន់រលាយជាមួយបុរសដទៃក្រៅពីប្ដីរបស់ខ្លួន (មាត្រា ៧ នៃច្បាប់ស្ដីពីឯកពន្ធភាព)។

[52] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី១។

របស់ភាគីនីមួយៗ ទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗចំពោះលទ្ធកម្មនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ការថែរក្សា ឬ ការបង្កើនទ្រព្យ អំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ កម្រិតជីវភាពរស់នៅនៅក្នុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាយុ ស្ថានភាពផ្លូវចិត្តនិងផ្លូវកាយ វិជ្ជាជីវៈ ប្រាក់ចំណូល លទ្ធភាពធ្វើការងាររបស់ភាគិនីមួយៗ និង ផលប្រយោជន៍របស់កូនជាអាទិ៍។ គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា ការងារគេហកិច្ច (ការងារក្នុងផ្ទះ) ត្រូវបានចាត់ទុកថាមានតម្លៃស្មើនឹងការងារដែលធ្វើក្រៅផ្ទះផងដែរ។[53]

ទន្ទឹមនឹងគ្នានេះ នៅក្នុងរឿងលែងលះ ភាគីលែងលះតែងធ្វើបណ្តឹងសុំលែងលះ ព្រមទាំងភ្ជាប់មកជាមួយនូវបណ្តឹងសុំបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ។ ក្នុងករណីនេះ តុលាការត្រូវសម្រេចពីការបែងចែកទ្រព្យឱ្យភាគី ដោយត្រូវពិនិត្យឱ្យច្បាស់ថា ភាគីបានដាក់ពាក្យសុំបែងចែកទ្រព្យដែរឬទេ។ ក្នុងករណីគ្មានពាក្យបណ្តឹងសុំបែងចែកទ្រព្យទេនោះ តុលាការមិនអាចវិនិច្ឆ័យអំពីការបែងចែកទ្រព្យបានឡើយ។ យ៉ាងណាមិញ ករណីខ្លះ គូភាគីប្តឹងសុំបែងចែកទ្រព្យក្រោយពេលលែងលះ ដោយអនុវត្តតាមនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង។

២.១.២- មរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន

ដូចបានបញ្ជាក់នៅខាងលើ មរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន ក៏ជាមូលហេតុដែលនាំឱ្យអាពាហ៍-ពិពាហ៍មួយត្រូវកាត់ផ្តាច់ដែរ ហើយការណ៍នេះក៏នាំទៅរកការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់សហព័ទ្ធផងដែរ។

២.១.២.១- អំពីមរណភាព និងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន

មរណភាពរបស់សហព័ទ្ធណាម្ខាង ក៏ជាមូលហេតុមួយ ក្នុងការឈានទៅដល់ការបញ្ចប់ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍មួយផងដែរ។ ហើយ ក្នុងករណីខ្លះ សហព័ទ្ធណាម្ខាងបានអវត្តមានដោយពុំមានដំណឹងច្បាស់លាស់ថា នៅរស់ ឬ ទទួលមរណភាព ក្នុងអំឡុងពេល៖

១- ៥ ឆ្នាំ ឬ

២- ១ ឆ្នាំ ក្រោយពីចូលទៅតំបន់ដែលមានសង្គ្រាម នៅក្នុងនាវាដែលបានលិច ឬ បានជួបប្រទះនឹងគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងទៀតដែលអាចនាំឱ្យទទួលមរណភាព នោះតុលាការអាចប្រកាសបានថា សហព័ទ្ធដែលអវត្តមាននោះបានបាត់ខ្លួន តាមពាក្យសុំរបស់សហព័ទ្ធម្ខាងទៀត អ្នកដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជន អច្ច័យលាភី អ្នកទទួលប្រាក់ធានារ៉ាប់រង អ្នកមានសិទ្ធិអំណាចមេបា អ្នកអាណាព្យាបាល ឪពុកម្តាយ ឬ អ្នកផ្សេងទៀតដែលមានផលប្រយោជន៍សំខាន់តាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន។[54] ក្នុងនោះ អានុភាពនៃការប្រកាស

[53] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី២-៣។
[54] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៤១។

អំពីការបាត់ខ្លួន នឹងនាំឱ្យសហព័ទ្ធដែលអវត្តមាន (អ្នកបាត់ខ្លួន) ត្រូវបានចាត់ទុកថាបានទទួលមរណភាព។[55] ដូចនេះ ក្នុងករណីនេះ ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ក៏ត្រូវបានបញ្ចប់ដែរ។

២.១.២.២- អំពីការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ

ក្នុងករណីនេះ សហព័ទ្ធដែលនៅរស់នឹងទទួលបាននូវទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ខ្លួន។ បន្ថែមពីនេះ សហព័ទ្ធដែលនៅរស់នឹងទទួលបានពាក់កណ្ដាលនៃទ្រព្យសម្បត្តិរួមទៀត។ រីឯ ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក និង ទ្រព្យសម្បត្តិរួមពាក់កណ្ដាលរបស់សហព័ទ្ធដែលទទួលមរណភាព នឹងក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃសន្តតិកម្ម។

២.២- ការបញ្ចប់នៃការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសជន

ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសជននឹងត្រូវបញ្ចប់ កាលណាអនីតិសង្វាសត្រូវបានរំលាយដោយមូលហេតុចំនួន បី រួមមាន៖ ការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់ (២.២.១) ការព្រមព្រៀងគ្នាបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងអនីតិសង្វាស (២.២.២) និង មរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន (២.២.៣)។ បន្ថែមពីលើនេះ អានុភាពនៃការបញ្ចប់ ក៏ត្រូវបានលើកយកមកបង្ហាញក្នុងករណីនីមួយៗផងដែរ។

២.២.១- ការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់

២.២.១.១- អំពីការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់

អនីតិសង្វាសនឹងត្រូវបានរំលាយ នៅពេលភាគីនៃអនីតិសង្វាសព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់។ ដើម្បីអាចឱ្យអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបានទទួលស្គាល់និងមានចំណងគតិយុត្តតាមផ្លូវច្បាប់ ភាគីនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ដែលមានកំណត់ក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណី[56] ពោលគឺ ត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រឹះ និង លក្ខខណ្ឌទម្រង់ នៃអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ជាពិសេស ក្នុងលក្ខខណ្ឌទម្រង់នៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ ភាគីត្រូវតែចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅមុខមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន[57] បើពុំដូច្នោះទេ ច្បាប់មិនទទួលស្គាល់អាពាហ៍ពិពាហ៍នោះឡើយ ហើយទំនាក់ទំនងអនីតិសង្វាសក៏មិនត្រូវបានរំលាយដែរ។

២.២.១.២- អំពីអានុភាពនៃការរំលាយអនីតិសង្វាសតាមរយៈអាពាហ៍ពិពាហ៍

នៅពេលអនីតិសង្វាសត្រូវបានរំលាយ ហើយភាគីនៃអនីតិសង្វាសបានចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍រួចរាល់ នោះភាគី ឬ អនីតិសង្វាសជននោះនឹងទទួលបានឋានៈជាសហព័ទ្ធ និង បង្កើតឱ្យមានសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចទាំងក្នុងទំនាក់ទំនងបុគ្គល ទាំងក្នុងទំនាក់ទំនងទ្រព្យសម្បត្តិ ដូចដែលបានកំណត់ក្នុងច្បាប់។ គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា ទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានកើតមានក្នុងអំឡុងពេលអនីតិសង្វាស ពុំត្រូវបានកំណត់ច្បាស់លាស់ដោយច្បាប់ឡើយ

[55] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៤៣។

[56] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, គន្ថីទី ៧ ជំពូកទី ៣ ផ្នែកទី ១ កថាខណ្ឌទី ១ មាត្រា ៩៤៨-៩៥៧។

[57] អនុក្រឹត្យស្ដីពីអត្រានុកូលដ្ឋាន, លេខ ១០៣ អនក្រ.បក, ២៩ ធ្នូ ២០០០, មាត្រា ៣០។

ហើយជាក់ស្តែង អនីតិសង្វាសជនធ្វើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិនោះដោយស្ថិតក្រោមបំណកស្រាយពីរ គឺករណីអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់ និង ករណីអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិអំពីកម្មសិទ្ធិអវិភាគ។ ប៉ុន្តែ បន្ទាប់ពីមានអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលបានកើតមានក្នុងអំឡុងពេលអនីតិសង្វាសនោះ នឹងត្រូវបានច្បាប់កំណត់ច្បាស់លាស់ និងការពារ ហើយក៏អាចឱ្យសហព័ទ្ធជ្រើសរើសដោយសេរីនូវប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងលើទ្រព្យសម្បត្តិនោះផងដែរ ដែលរួមមានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា និង ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិតាមច្បាប់កំណត់។

២.២.២- ការព្រមព្រៀងគ្នាបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងអនីតិសង្វាស

២.២.២.១- អំពីការព្រមព្រៀងគ្នាបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងអនីតិសង្វាស

ផ្ទុយពីការរំលាយចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ដែលត្រូវតែមានដីកាសម្រេច ឬ សាលក្រមរបស់តុលាការ ការរំលាយអនីតិសង្វាសមិនត្រូវការសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការឡើយ។ ទោះបីមានពាក្យបណ្តឹង ឬពាក្យសុំឱ្យរំលាយអនីតិសង្វាស ឬ សុំផ្តាច់អនីតិសង្វាស ឬ សុំបញ្ជាក់នត្ថិភាពនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ក៏ដោយ ក៏ពាក្យបណ្តឹងនោះនឹងត្រូវលើកចោលដោយសាលក្រម ដោយមិនឆ្លងកាត់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ទេ ដោយហេតុថាបណ្តឹងមានលក្ខណៈផ្ទុយនឹងច្បាប់ ហើយចំណុចខ្វះខាតនោះមិនអាចកែតម្រូវបាន។[58] ដូចនេះ ការរំលាយអនីតិសង្វាសមិនតម្រូវឱ្យមានការអន្តរាគមន៍ពីតុលាការនោះទេ។ លើសពីនេះ យើងអាចនិយាយបានថាមាត្រានៃក្រមរដ្ឋប្បវេណីដែលចែងអំពីលក្ខខណ្ឌ និង នីតិវិធីនៃការលែងលះ ក៏មិនត្រូវបានយកមកអនុវត្តផងដែរ។[59] សរុបជារួមមក អនីតិសង្វាស ត្រូវរំលាយក្រោយពីភាគីបានព្រមព្រៀងគ្នាបញ្ចប់ទំនាក់ទំនងក្នុងការរស់នៅជាប្តីប្រពន្ធនោះ ដោយហេតុថា អនីតិសង្វាសជាព្រឹត្តិវិន័យ ឬ លក្ខណៈជាក់ស្តែង មិនមែនជាចំណងគតិយុត្តតាមផ្លូវច្បាប់ ដែលកើតឡើងតាមឆន្ទៈសេរីរបស់គូភាគីនៃអនីតិសង្វាស ដូចនេះវាក៏ត្រូវរំលាយទៅវិញតាមឆន្ទៈសេរីរបស់គូភាគីវិញដែរ។[60]

២.២.២.២- អំពីអានុភាពនៃការរំលាយអនីតិសង្វាសដោយការព្រមព្រៀងគ្នា

ក្នុងករណីនេះ អានុភាពនៃការរំលាយនឹងនាំឱ្យមានការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរវាងភាគីនៃអនីតិសង្វាស។ ជាក់ស្តែង ទោះបីជាតុលាការតែងតែច្រានចោលបណ្តឹងទាមទារផ្តាច់អនីតិសង្វាសរបស់ដើមចោទ ប៉ុន្តែតុលាការបែជាសម្រេចអំពីអំណាចមេបា ឬ ទ្រព្យសម្បត្តិ ជាដើម។[61] ក្នុងនោះ ចំពោះការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិ-

[58] ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/០៧០៦/០២១, ០៦ កក្កដា ២០០៦, មាត្រា ៨១។

[59] ចក សម្បត្តិ, ២០១៤, *អនីតិសង្វាសជន*, ទំព័រ៦១។

[60] ចក សម្បត្តិ, ២០១៤, *អនីតិសង្វាសជន*, ទំព័រ៦០។

[61] ចក សម្បត្តិ, ២០១៤, *អនីតិសង្វាសជន*, ទំព័រ៦០។

សង្វាសជន ការបែងចែកទ្រព្យនឹងត្រូវអនុវត្តតាមបំណកស្រាយក្នុងករណីអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ឬ ករណីអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ។

ក-ករណីអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់

ក្នុងករណីនេះ ប្រសិនបើអនីតិសង្វាសត្រូវបានរំលាយ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលកើតមានឡើងក្នុងអំឡុងពេលអនីតិសង្វាសនឹងត្រូវធ្វើការបែងចែកតាមបញ្ញត្តិនៃ មាត្រា ៩៨០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។[62] ក្នុងនោះ ភាគីនៃអនីតិសង្វាសអាចពិភាក្សាគ្នាក្នុងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិដោយឈរលើគោលការណ៍យុត្តិធម៌ ដែលក្នុងនោះ ភាគីអាចបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិទៅជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ប្តី និង ទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែកប្រពន្ធ ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការបែងចែក។ [63] ជាមួយគ្នានេះដែរ ក្នុងករណីដែលមិនអាចពិភាក្សាគ្នារវាងភាគីនៃអនីតិសង្វាសបានទេ ការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវផ្អែកតាមចំណុចនីមួយៗដូចកំណត់ខាងក្រោម៖

១- អនីតិសង្វាសជននីមួយៗត្រូវទទួលបាននូវទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែករបស់ខ្លួនរៀងៗខ្លួន ហើយនិង

២- ១ ភាគ ២ នៃទ្រព្យសម្បត្តិរួម។ ប៉ុន្តែ បើមានករណីពិសេស និង មានការទាមទាររបស់អនីតិសង្វាសជនណាម្ខាង តុលាការក៏អាចបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួម ដោយពិចារណាទៅលើស្ថានភាពផ្សេងៗដូចជា ទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗ ទំហំនៃការបរិច្ចាគរបស់ភាគីនីមួយៗចំពោះលទ្ធកម្មនៃទ្រព្យសម្បត្តិ ការថែរក្សា ឬ ការបង្កើនទ្រព្យអំឡុងពេលអាពាហ៍ពិពាហ៍ កម្រិតជីវភាពរស់នៅនៅក្នុងពេលមានចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ អាយុស្ថានភាពផ្លូវចិត្តនិងផ្លូវកាយ វិជ្ជាជីវៈ ប្រាក់ចំណូល លទ្ធភាពធ្វើការងាររបស់ភាគីនីមួយៗ និង ផលប្រយោជន៍របស់កូន ជាអាទិ៍។ គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា ការងារគេហកិច្ច (ការងារក្នុងផ្ទះ) ត្រូវបានចាត់ទុកថាមានតម្លៃស្មើនឹងការងារដែលធ្វើក្រៅផ្ទះផងដែរ។[64]

ដូចនេះ នៅពេលដែលមានបណ្តឹងទាមទារឱ្យបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ តុលាការនឹងធ្វើការសម្រេចតាមគោលការណ៍ខាងលើ ហើយចេញសេចក្តីសម្រេច ជាដីកាសម្រេចតាមនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង។[65]

---

[62] ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបង្គោលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០១៧, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ៣*, ទំព័រ៣០។

[63] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី១។

[64] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ៩៨០ កថាខណ្ឌទី២-៣។

[65] ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង, នស/រកម/០៧១០/០១៣, ១០ កក្កដា ២០១០, មាត្រា ៣ កថាខណ្ឌទី២ និង ផ្នែកទី៤ ចំណុចទី៦ នៃតារាងឧបសម្ព័ន្ធ ។

ខ-ករណីអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ

ក្នុងករណីនេះ នៅពេលទ្រព្យសម្បត្តិដែលកើតមានឡើងក្នុងអំឡុងពេលអនីតិសង្វាសត្រូវបានឡូកឡំគ្នា និងមិនអាចបែងចែកដាច់ពីគ្នាបាន ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះអាចចាត់ទុកជាទ្រព្យសម្បត្តិដែលមានគ្រប់គ្រងស្ថិត ក្រោមបញ្ញត្តិនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ ដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ កម្មសិទ្ធិអវិភាគ គឺជាស្ថានភាពដែលមានកម្មសិទ្ធិករច្រើននាក់ ហើយម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគអាចចាត់ចែងដោយសេរីនូវចំណែកនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគរបស់ខ្លួនដោយសេរីបានដូចដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ២០៤។ ម្យ៉ាងទៀត ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគនោះអាចរំលាយស្ថានភាពនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគនោះពេលណាក៏បាន ដែលសិទ្ធិទាមទាររំលាយស្ថានភាពកម្មសិទ្ធិអវិភាគនេះហៅថា សិទ្ធិទាមទារឱ្យបែងចែកវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគ។[66] ក្នុងករណីដែលម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគណាម្នាក់បានអនុវត្តសិទ្ធិទាមទារឱ្យបែងចែក ជាគោលការណ៍ ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគទាំងអស់ត្រូវធ្វើការពិភាក្សាគ្នា។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើការពិភាក្សានោះមិនបានសម្រេច ឬ ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគមួយចំនួនមិនព្រមធ្វើការពិភាក្សាគ្នា ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការទាមទារឱ្យបែងចែកបាន។[67]

ក្នុងករណីធ្វើការពិភាក្សាគ្នា ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគទាំងអស់អាចសម្រេចជ្រើសរើសវិធីបែងចែកណាមួយៈ

១- ការបែងចែកវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគផ្ទាល់តែម្តង ដែលហៅថា**ការបែងចែកវត្ថុផ្ទាល់**។ **ឧទាហរណ៍** ការបែងចែកដីកម្មសិទ្ធិអវិភាគរបស់ **ក ខ** និង **គ** ជាបីឡូត៍ដាច់ៗពីគ្នា ហើយឱ្យអ្នកទាំងបីនោះមានកម្មសិទ្ធិលើដីនីមួយៗនោះ។

២- ការលក់វត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគទៅឱ្យតតិយជន ហើយបែងចែកថ្លៃលក់បាននោះឱ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគ ដែលហៅថា**ការបែងចែកថ្លៃលក់**។

៣- ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគម្នាក់ក្នុងចំណោមម្ចាស់កម្មសិទ្ធិទាំងអស់ ធ្វើលទ្ធកម្មវត្ថុទាំងមូល ហើយបង់ប្រាក់ទៅឱ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិដទៃទៀត ដែលហៅថា**សំណងនៃតម្លៃចំណែក**។[68]

ក្នុងករណីដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការ ជាគោលការណ៍ ការបែងចែកវត្ថុកម្មសិទ្ធិអវិភាគតាមផ្លូវបណ្តឹងត្រូវបែងចែកវត្ថុនោះផ្ទាល់តែម្តង។ ប៉ុន្តែ **ឧទាហរណ៍** ប្រសិនបើបែងចែកទៅ ទំហំដីនីមួយៗនោះតូចពេក ឬ តម្លៃដីធ្លាក់ខ្លាំងពេកទៅ អាចជ្រើសរើសយកវិធីបែកចែកដោយលក់ដីនោះ តាមការលក់ឡាយឡង់ ហើយបែងចែកថ្លៃលក់ទៅឱ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគបាន។ ម្យ៉ាងទៀត **ឧទាហរណ៍** ក្នុងករណីនៃការបែកចែកដីស្រែចំការ ប្រសិនបើ

[66] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ២១១។

[67] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ២១២។

[68] គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ២០០៩, *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគទី១ : គន្ថីទី១-ទី៣*, ទំព័រ១៦៤។

យល់ឃើញថា គួរឱ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគណាម្នាក់ដែលមានឆន្ទៈបន្តការងារកសិកម្ម ធ្វើលទ្ធកម្មដីស្រែចំការនោះទាំងមូល ជាការល្អ។ ដូចនេះ ក្នុងករណីនេះ អាចជ្រើសរើសវិធីឱ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអវិភាគណាម្នាក់ធ្វើលទ្ធកម្មដីទាំងមូល ហើយបង់ប្រាក់សំណងនោះ ចំពោះអ្នកដែលបានបាត់បង់ចំណែករបស់ខ្លួនបាន។[69]

គួរបញ្ជាក់ផងដែរថា ការដាក់ពាក្យបណ្ដឹងក្នុងករណីនេះ ត្រូវអនុលោមតាមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណីធម្មតា នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។

២.២.៣- មរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន

២.២.៣.១- អំពីការមរណភាពនិងការប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន

លើសពីនេះ អនីតិសង្វាសក៏អាចត្រូវរំលាយបានដែរ ដោយសារអនីតិសង្វាសជនណាម្ខាងបានទទួលមរណភាព និងប្រកាសអំពីការបាត់ខ្លួន ដែលត្រូវបានពន្យល់នៅក្នុងចំណុច **២.១.២.១**។

២.២.៣.២- អំពីអានុភាពនៃការរំលាយអនីតិសង្វាសដោយមរណភាព

ក្នុងករណីនេះ អានុភាពនៃការរំលាយនឹងនាំឱ្យមានការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ភាគីនៃអនីតិសង្វាស ដែលការបែងចែកនេះ នឹងត្រូវអនុវត្តតាមបំណកស្រាយក្នុងករណីអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ឬ ករណីអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិនៃកម្មសិទ្ធិអវិភាគ ដូចបានពន្យល់នៅក្នុងចំណុច **២.២.២.២**។ ដោយឡែក ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អនីតិសង្វាសណាម្ខាងដែលទទួលមរណភាព នឹងក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃសន្តតិកម្ម។ យ៉ាងណាមិញ ភាគីអនីតិសង្វាសដែលនៅរស់មិនមែនជាសន្តតិជនរបស់ភាគីដែលទទួលមរណភាពឡើយ ដោយបញ្ញត្តិនេះអនុវត្តបានចំពោះតែអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់ប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែ ភាគីនៃអនីតិសង្វាសដែលនៅរស់ អាចទទួលមរតកបាន បើភាគីនោះក្លាយខ្លួនជាអច្ច័យលាភី ឬ អាចដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការដើម្បីទទួលមរតកមួយផ្នែកបាន ដោយប្រើឋានៈជាជនមាននិស្ស័យពិសេសយោងតាមមាត្រា ១២៩៩ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។ ចំពោះកូនរបស់ភាគីនៃអនីតិសង្វាសវិញ អាចទទួលមរតកបាន លុះត្រាក្លាយខ្លួនជាអច្ច័យលាភី ឬ អាចក្លាយជាសន្តតិជនដែលមានលំដាប់ទី១[70]បាន បើឪពុកបានទទួលស្គាល់កូននោះ មានន័យថា ប្រសិនបើឪពុកនោះមិនបានទទួលស្គាល់កូននោះទេ កូនដែលកើតចេញពីចំណងអនីតិសង្វាសនេះ គឺមិនមានទំនាក់ទំនងរវាងឪពុកនិងកូននោះទេ ហើយកូននោះក៏មិនអាចក្លាយជាសន្តតិជនបានដែរ។ ប៉ុន្តែ កូននោះអាចដាក់បណ្ដឹងទាមទារឱ្យទទួលស្គាល់ក្រោយមរណភាពរបស់ឪពុកបាន ដើម្បីបង្កើតសិទ្ធិធ្វើសន្តតិកម្មចំពោះកូននោះបាន

---

[69] គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្ដីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្ដីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ២០០៩, *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគទី១ : គន្ថីទី១-ទី៣*, ទំព័រ១៦៥។

[70] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ១១៥៦ កថាខណ្ឌទី១។

ដែលបណ្តឹងនេះមានកម្រិតនៃអំឡុងពេលត្រឹមតែរយៈពេល ១ឆ្នាំ គិតចាប់ពីថ្ងៃមរណភាពរបស់មតកជនដែលជាឪពុកនោះ។[71]

[71] ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខនស/រកម/១២០៧/០៣០, ០៨ ធ្នូ ២០០៧, មាត្រា ១០០១ កថាខណ្ឌទី៥។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សរុបសេចក្តីមក ប្តីប្រពន្ធសំដៅទៅលើស្ថានភាពពីរ គឺប្តីប្រពន្ធរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់ ឬ សហព័ទ្ធ និង ប្តីប្រពន្ធរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនតាមផ្លូវច្បាប់ ឬ អនីតិសង្វាសជន។ ការណ៍ទាំងនេះនាំឱ្យការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិស្ថិតក្រោមរូបភាពខុសគ្នា ពោលគឺ សហព័ទ្ធធ្វើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនស្របតាមការកំណត់ក្នុងក្រមរដ្ឋប្បវេណីឆ្នាំ២០០៧ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តជាធរមានផ្សេងៗទៀត ដែលរួមមានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា និង ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិតាមច្បាប់កំណត់។ ចំណែកឯ អនីតិសង្វាសជនធ្វើការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនដោយអនុវត្តតាមបំណាកស្រាយពីរ គឺករណីអនុវត្តតាមរបបទ្រព្យសម្បត្តិរួមប្តីប្រពន្ធដែលកំណត់ដោយច្បាប់ និង ករណីអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិអំពីកម្មសិទ្ធិអវិភាគ។

យ៉ាងណាមិញ ការសម្រេចចិត្តដែលចង់ក្លាយជាសហព័ទ្ធ ឬ អនីតិសង្វាសជន គឺជាសេរីភាពរបស់បុគ្គលដែលធានាដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងឈរលើគោលការណ៍ស្វ័យភាពនៃបុគ្គលឯកជន ដូចនេះត្រូវតែគោរពឆន្ទៈរបស់បុគ្គលនោះ។ ការសម្រេចចិត្តបែបណាមួយនោះ គឺត្រូវបានធ្វើដោយផ្អែកលើស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗដែលបុគ្គលខ្លះមានលទ្ធភាព និងលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបង្កើតអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ ហើយក្លាយជាសហព័ទ្ធ រីឯបុគ្គលខ្លះទៀតពុំមានលទ្ធភាព និងលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់ដែលអាចឱ្យច្បាប់អនុញ្ញាតបង្កើតអាពាហ៍-ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់បានឡើយ ដូចជាករណីបុគ្គលស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ជាអាទិ៍។

ទន្ទឹមនឹងគ្នានេះ ទោះរួមរស់ជាមួយគ្នាក្នុងស្ថានភាពជាសហព័ទ្ធក្តី អនីតិសង្វាសជនក្តី ការដែលអាចយល់ដឹងអំពីគុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិ នៃបែបបទក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនក៏មានសារសំខាន់ផងដែរ ដោយសារវាអាចផ្តល់ជាគំនិតក្នុងការជ្រើសរើសឱ្យស្របតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែងរបស់ខ្លួនក្នុងអំឡុងពេលរស់នៅជាមួយគ្នា ក៏ដូចជាគំនិតក្នុងការបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិនោះវិញពេលបញ្ចប់ស្ថានភាពរស់នៅជាមួយគ្នា។ ក្នុងនោះ សហព័ទ្ធអាចសម្រេចចិត្តដោយសេរីអំពីជម្រើសក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួន ដែលការជ្រើសយកការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិតាមប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា គឺជាជម្រើសល្អ ដោយសារទាំងទ្រព្យសម្បត្តិរួមទាំងទ្រព្យសម្បត្តិដោយឡែក និងកាតព្វកិច្ចផ្សេងៗ បានចែងក្នុងកិច្ចសន្យា ដែលចងចំណងទៅលើភាគីនៃកិច្ចសន្យាពុំឱ្យបំពានបាន ប៉ុន្តែ នៅកម្ពុជា បទប្បញ្ញត្តិគ្រប់គ្រងលើកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធពុំទាន់មានគ្រប់គ្រាន់ និងសិក្សាស៊ីជម្រៅនៅឡើយ ជាពិសេសការកំណត់មិនទាន់ច្បាស់លាស់ពីទម្រង់ និងខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យា។ ចំពោះអនីតិសង្វាសជន គឺពុំអាចជ្រើសរើសនូវបែបបទណាមួយក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនឡើយ ហើយនៅពេលប្តឹងទាមទារឱ្យបែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិ តុលាការមានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការសម្រេចឱ្យបែងចែកតាមបំណាកស្រាយណាមួយដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើ។

អនុសាសន៍

អនុសាសន៍

តាមរយៈការសិក្សា និងពិភាក្សាលើឯកសារផ្សេងៗរួចមក ជម្រើសក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវបាន បង្ហាញ ដែលផ្តល់លទ្ធភាពដល់សាធារណៈជនអាចជ្រើសរើសឱ្យស្របតាមគំនិត និងស្ថានភាពរបស់ខ្លួន។ ដូចនេះ ចំពោះសហព័ទ្ធម្ខាងជាអាជីវករ ឬ អ្នកជំនួញ ការជ្រើសរើសយកការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិតាមប្រព័ន្ធ ទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា គឺជាជម្រើសល្អ ដោយសារវាអាចការពារផលប្រយោជន៍សហព័ទ្ធម្ខាងទៀត នៅពេលសហព័ទ្ធនោះជួបស្ថានភាពក្ស័យធនក្នុងអាជីវកម្ម ឬ ជំនួញរបស់គាត់។ ម៉្យាងទៀត ចំពោះស្ថានភាពសហ-ព័ទ្ធម្ខាងជាស្ត្រីមេផ្ទះ ការជ្រើសយកការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិតាមប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមកិច្ចសន្យា មិនមែនជាជម្រើសល្អទេ ព្រោះវាពុំផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ច្រើនសម្រាប់គាត់ដោយសារតែគាត់ពុំអាចចូលរួមក្នុងការបង្កើនទ្រព្យរួមបានច្រើន ហើយធ្វើឱ្យខាតបង់ប្រយោជន៍ជាមួយនីតិវិធីស្មុគស្មាញ ដូចនេះ ក្នុងករណីនេះ ការជ្រើសយកការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិតាមប្រព័ន្ធទ្រព្យសម្បត្តិតាមច្បាប់កំណត់ ជាជម្រើសល្អជាង។

ចំពោះស្ថានភាពអនីតិសង្វាសជន ការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិគឺពុំត្រូវបានកំណត់ និងការពារដោយច្បាប់ឡើយ ដែលការណ៍នេះសឱ្យឃើញពីភាពខុសគ្នារវាងអាពាហ៍ពិពាហ៍ស្របច្បាប់ និងអនីតិសង្វាស។ ដូចនេះ អនីតិសង្វាសជនណាដែលមានលទ្ធភាព និងបំពេញលក្ខខណ្ឌគ្រប់គ្រាន់នៃអាពាហ៍ពិពាហ៍តាមផ្លូវច្បាប់ គួរទៅចុះសំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍នៅស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច ដើម្បីទទួលបាននូវការការពារពីច្បាប់។ យ៉ាងណាមិញ អនីតិ-សង្វាសនៅតែមានអត្ថិភាពក្នុងសង្គម ហើយភាគីរដ្ឋក៏ពុំអាចមិនយកចិត្តទុកលើបញ្ហានេះដែរ ដូចនេះគោលការណ៍ណែនាំរួមច្បាស់លាស់មួយគួរត្រូវបង្កើតពីសំណាក់ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចសម្រាប់គ្រប់គ្រងអនីតិសង្វាស ដោយធ្វើការកំណត់ពីលក្ខខណ្ឌ អានុភាព នៃអនីតិសង្វាស ព្រមទាំងមូលហេតុនិងអានុភាពនៃការបញ្ចប់អនីតិសង្វាសផងដែរ ជាមួយគ្នានេះ ក៏គួរជម្រុញឱ្យមានការឯកភាពគ្នាក្នុងការចូលរួមរបស់តុលាការទូទាំងប្រទេសដើម្បីដោះ-ស្រាយបញ្ហានៃអនីតិសង្វាស។

ឯកសារយោង

ឯកសារយោង

១- ច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងៗទៀត

- **ច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងៗទៀត ដែលនៅជាធរមាន**
  - រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣។
  - ច្បាប់ស្តីពីការអនុវត្តក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/០៥១១/០០៧, ៣១ ឧសភា ២០១១។
  - ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីនៃរឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមែនជាបណ្តឹង, នស/រកម/០៧១០/០១៣, ១០ កក្កដា ២០១០។
  - ក្រមរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/១២០៧/០៣០, ៨ ធ្នូ ២០០៧។
  - ច្បាប់ស្តីពីឯកពន្ធភាព, លេខ នស/រកម/១០០៦/០២៦, ២១ តុលា ២០០៦។
  - ក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី, លេខ នស/រកម/០៧០៦/០២១, ០៦ កក្កដា ២០០៦។
  - អនុក្រឹត្យស្តីពីអត្រានុកូលដ្ឋាន, លេខ ១០៣ អនក្រ.បក, ២៩ ធ្នូ ២០០០។
  - ប្រកាសស្តីពីនីតិវិធីនៃការចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ, លេខ ៨១ កយ.ប្រក/១៣, ៩ សីហា ២០១៣។
- **ច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តផ្សេងៗទៀត ដែលបាននិរាករណ៍**
  - ច្បាប់ស្តីពីអាពាហ៍ពិពាហ៍ និង គ្រួសារ, លេខ ៥៦ ក្រ, ២០ កក្កដា ១៩៨៩។

២- សៀវភៅ និងស្នាដៃនិពន្ធផ្សេងៗ

- គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ២០១០, *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគទី៧ : គន្ថីទី* ៥, រាជធានីភ្នំពេញ។
- គណៈកម្មការទទួលបន្ទុកការពារសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និង ក្រុមការងារជប៉ុនដែលទទួលបន្ទុកធ្វើសេចក្តីព្រាងក្រមរដ្ឋប្បវេណី, ២០០៩, *សេចក្តីកំណត់មាត្រានីមួយៗនៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគទី១ : គន្ថីទី ១-ទី* ៣, រាជធានីភ្នំពេញ។
- ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបង្គោលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០១៧, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ ៣,* រាជធានីភ្នំពេញ។
- ក្រុមការងារនៃអនាគតគ្រូបង្គោលនៅសាលាភូមិន្ទចៅក្រមនៃរាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, ២០១៣, *សេចក្តីពន្យល់ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ភាគ* ១, រាជធានីភ្នំពេញ។

- លោកសាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ និងលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ចាំង ស៊ីណាត, ២០១៧, *សៀវភៅជំនួយស្មារតី នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ និង នីតិគ្រួសារ*, សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច, រាជធានីភ្នំពេញ។
- ចក សម្បត្តិ, ២០១៤, *អនីតិសង្វាសជន*, រាជធានីភ្នំពេញ។
- សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច, ២០០៥, *សទ្ទានុក្រមបារាំង-ខ្មែរនៃពាក្យច្បាប់*។
- អេង សុត, ១៩៦៧, *ការសិក្សាច្បាប់គ្រប់មាត្រាទាំងអស់ក្នុង ក្រមរដ្ឋប្បវេណី*, ក្រសួងយុត្តិធម៌។

ឧបសម្ព័ន្ធ

ឧបសម្ព័ន្ធទី១

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

ឈ្មោះ.......................................ភេទ ប្រុស អាយុ..........ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំកំណើត......................ជាប្តី ☐ ឬជាបុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ☐ អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ.............ផ្លូវលេខ.......... ភូមិ...............................ឃុំ សង្កាត់.............................ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ..............................រាជធានី ខេត្ត...................................។

ឈ្មោះ.......................................ភេទ ស្រី អាយុ...........ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំកំណើត.................................. ជាប្រពន្ធ ☐ ឬជាបុគ្គលដែលនឹងត្រូវរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយគ្នា ☐ អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ..........ផ្លូវលេខ ....ភូមិ.........................ឃុំ សង្កាត់.........................ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ..........................រាជធានី ខេត្ត...................................។

ឈ្មោះរបស់អ្នកតំណាង..ភេទ.............អាយុ.............ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំកំណើត ....អាសយដ្ឋានបច្ចុប្បន្នផ្ទះលេខ..............ផ្លូវលេខ...............ភូមិ............................ឃុំ សង្កាត់.....................ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ....................រាជធានី ខេត្ត...................................។

សូមគោរពជូន

ឯកឧត្តម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌

កម្មវត្ថុ ៖ សំណើសុំចុះបញ្ជីអំពីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ។

- គោលបំណងនៃការចុះបញ្ជី : ....។

- មូលហេតុ : ....។

- ខ្លឹមសារនៃកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ : ....

....

....

....

....

....

....

....

....។

អាស្រ័យហេតុនេះ សូម **ឯកឧត្តមរដ្ឋមន្ត្រី** មេត្តាពិនិត្យ និងសម្រេចអនុញ្ញាតឲ្យចុះបញ្ជីតាមសំណើខាងលើដោយក្តីអនុគ្រោះ។

ថ្ងៃ.....................................ខែ.............ឆ្នាំ......................ព.ស...............

ធ្វើនៅ............................ថ្ងៃទី..........ខែ............ឆ្នាំ............

ស្នាមម្រាមដៃ

ប្តីឈ្មោះ **ប្រពន្ធឈ្មោះ**

ឯកសារភ្ជាប់

ពាក្យសុំចុះបញ្ជីកិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

-កិច្ចសន្យាទ្រព្យសម្បត្តិប្តីប្រពន្ធ

-សំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ ក្នុងករណីដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍

-វិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់អំពីព័ត៌មានដែលបានចុះនៅក្នុងសៀវភៅចុះបញ្ជី (សៀវភៅចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុ សៀវភៅគោលបញ្ជីដីធ្លី សៀវភៅចុះបញ្ជីសិទ្ធិជួលអចិន្ត្រៃយ៍ សៀវភៅចុះបញ្ជីផលុបភោគ) ក្នុងករណីដែលកិច្ចសន្យានេះពាក់ព័ន្ធនិងបញ្ហាដីធ្លី

-លិខិតប្រគល់សិទ្ធិតំណាង (ប្រសិនបើមាន)

-អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ ឬ លិខិតឆ្លងដែន

ឧបសម្ព័ន្ធទី២

Ny-Revised by Rathen

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលាឧទ្ធរណ៍

រឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី

លេខ:៣៥៦/២១.៧.០៩

សាលាឧទ្ធរណ៍ភ្នំពេញ

សាលដីកា

នាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ

លេខ :០២ (គ) / ២៦.១១.០៩

បានបញ្ចប់ការទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ នាថ្ងៃទី២៦-១១-២០០៩ វេលាម៉ោង១៤:០០រសៀល ។

សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជំរះ

១[redacted] ជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សា

២-[redacted] ចៅក្រមប្រឹក្សា

៣-[redacted] ចៅក្រមប្រឹក្សា

តំណាងមហាអយ្យការ

[redacted]

ក្រឡាបញ្ជី

[redacted]

-ដើមចោទឈ្មោះ[redacted] ភេទប្រុស អាយុ៣១ឆ្នាំ ជាតិខ្មែរ មុខរបរចុងភៅ ទីលំនៅ[redacted] ឪពុកឈ្មោះ[redacted](ស) ម្តាយឈ្មោះ[redacted](រ) ប្រពន្ធឈ្មោះ[redacted] មានកូន០១នាក់ ។

-ចុងចម្លើយឈ្មោះ[redacted] ភេទស្រី អាយុ៣១ឆ្នាំ ជាតិខ្មែរ មុខរបរលក់ដូរ ទីលំនៅ[redacted] ឪពុកឈ្មោះ[redacted](រ) ម្តាយឈ្មោះ[redacted](រ) ប្តីឈ្មោះ[redacted]មានកូន០១នាក់

អង្គហេតុ និងចំណុចវិវាទ

ឈ្មោះ[redacted] បានរៀបការជាមួយឈ្មោះ[redacted] ជាចុងចម្លើយនៅឆ្នាំ២០០៤ ពុំបានចុះសំបុត្របញ្ជាក់អាពាហ៍ពិពាហ៍ទេ ហើយបានរស់នៅជាមួយគ្នារហូតមកដល់ថ្ងៃនេះមានកូនស្រី០១នាក់ ឈ្មោះ[redacted] ដោយការរស់នៅមិនចុះសំរុងចេះតែទំនាស់គ្នាជាប្រចាំ ជាហេតុធ្វើអោយអស់មនោសញ្ចេតនាជាប្តីប្រពន្ធ ។

១-ការអះអាងរបស់ដើមចោទ : ខ្លួនមិនអាចរួមរស់នៅជាមួយគ្នាបានទៀតទេ កូនសុខចិត្តប្រគល់ឱ្យចុងចម្លើយ គ្រប់គ្រង ខ្លួនរៀបការឆ្នាំ ២០០៤ ទ្រព្យសម្បត្តិរួមមានដីលក់អស់ហើយ ។ ដីនេះពុំមានពាក់ព័ន្ធជាមួយខ្លួនទេ មានដីពីរកន្លែងនៅ

ខេត្តព្រះវិហារ តែខ្លួនមិនស្គាល់ដីនោះ។ ដីនៅសៀមរាប និង ដីនៅខេត្តព្រះវិហារលក់ តែយកលុយសងគេអស់ហើយ នៅសល់ដីពីរកន្លែងនៅព្រះវិហារ។សំណូមពរសុំបែងចែកទ្រព្យរួមស្មើគ្នា ឯប្រាក់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនពុំមានលទ្ធភាព តាមសំណូមពរចុងចម្លើយទេ។ ដីពីរកន្លែងនៅព្រះវិហារទំហំ២៧ម គុណ ៥០ម និង ៣០ម គុណ ១០០ម ជាទ្រព្យរួម។

២-ការអះអាងរបស់ចុងចម្លើយ : ខ្លួនប្តឹងឧទ្ធរណ៍សុំបដិសេធសាលក្រមថ្នាក់ក្រោម មូលហេតុដីដែលតុលាការចែកជាដីម្តាយខ្លួនទិញហើយផ្ទេរសិទ្ធិឱ្យខ្លួន។ដីនោះមានបីកន្លែងជាទ្រព្យរួម សព្វថ្ងៃលក់នៅសល់ពីរកន្លែង។ ខ្លួនសុំទាមទារអាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូន២០០ដុល្លា និងឯកភាពបែងចែកដីពីរកន្លែងជាទ្រព្យរួមជាពីរចំណែកស្មើគ្នា។

សំអាងហេតុ

១-បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ របស់ឈ្មោ[redacted]ប្តឹងឧទ្ធរណ៍នឹងសាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខ ២២(គ) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ របស់សាលាដំបូងខេត្តសៀមរាប ត្រង់ចំណុច នៃសេចក្តីសម្រេច ធ្វើឡើងក្នុងកំណត់ច្បាប់ សាលាឧទ្ធរណ៍ទទួលជំនុំជំរះបាន យោងមាត្រា ២៦៤ នៃក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី ។

២-តាមសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ចុងចម្លើយ (ដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍) នាពេលទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ នៅសាលាឧទ្ធរណ៍ថា ខ្លួនសុំប្តឹងឱ្យលុបខ្លឹមសារ នៃសាលក្រមត្រង់ចំណុចទី៤ -គ ព្រោះដីនោះបានលក់ឱ្យគេយូរហើយ និងសុំឱ្យដើមចោទបង់ប្រាក់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនចំនួន២០០ដុល្លា ក្នុង១ខែ។ ចំពោះដីពីរកន្លែងទៀត ត្រង់ចំណុចទី៤-ក និង ទី៤-ខ នៃសាលក្រមខ្លួនទទួលស្គាល់ថា ជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម និង ឯកភាពបែងចែកជាពីរចំណែកស្មើគ្នា។ តាមការអះអាងលើចំណុចទី៤-គ គប្បីតុលាការទទួលយកមកពិចារណាឡើងវិញ ព្រោះគ្មានឯកសារបញ្ជាក់ការកាន់កាប់ដីនោះនៅក្នុងសំណុំរឿងទេ។

៣-ដើមចោទពុំមានការតវ៉ា នឹង ការអះអាងរបស់ចុងចម្លើយត្រង់ចំណុចទី៤-គទេ ។ ខ្លួនពុំស្គាល់ទីតាំងដីនោះទេ ។ ខ្លួនសុំឱ្យ បែងចែកទ្រព្យសម្បត្តិរួមជាពីរចំណែកស្មើគ្នា។ ដោយឡែក ប្រាក់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនខ្លួនគ្មានសមត្ថភាពផ្គត់ផ្គង់ទេ។ ខ្លួនរកប្រាក់ចំណូលបានប្រហែល១០០ដុល្លាក្នុង១ខែ។

៤-តំណាងមហាអយ្យការសន្និដ្ឋានថា ចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិរួម សូមតុលាការសម្រេចតាមច្បាប់។ ចំពោះប្រាក់អាហារកិច្ច ឪពុកម្តាយមានកាតព្វកិច្ចចិញ្ចឹមកូន ហេតុនេះ សុំតុលាការពិនិត្យ ពិចារណាតាមច្បាប់។

៥-សាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខ ២២(គ) ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ របស់សាលាដំបូងខេត្តសៀមរាប បានសម្រេចត្រឹមត្រូវហើយ គប្បីសាលាឧទ្ធរណ៍តំកល់សាលក្រមខាងលើទុកជាបានការ លើកលែងតែចំណុចទី៤-គ ដែលត្រូវកែប្រែដូចការយល់ឃើញខាងលើ។

ហេតុដូច្នេះវិនិច្ឆ័យសេចក្តី

១-ទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ របស់ឈ្មោះ[redacted]ដើម្បីជំនុំជំរះតាមច្បាប់។

២-តំកល់សាលក្រមរដ្ឋប្បវេណីលេខ២២(គ) ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ របស់សាលាដំបូងខេត្តសៀមរាប ទុកជាបានការ លើកលែងតែចំណុចទី៤-គ ដែលត្រូវសម្រេចលុបចោល។ ចំណុចដទៃទៀតនៅរក្សាទុកដដែល។

៣-បង្គាប់ឱ្យដើមចោទបង់ប្រាក់អាហារកិច្ចចិញ្ចឹមកូនចំនួន១០ម៉ឺនរៀល(ដប់ម៉ឺនរៀល) ក្នុង១ខែ ឱ្យចុងចម្លើយ។

៤-ប្រាក់ប្រដាប់ក្តីជាន់សាលាឧទ្ធរណ៍ជាបន្ទុករបស់ដើមចោទ។

៥-សាលដីកានេះទាញហេតុផលដោយផ្ទាល់មាត់ចំពោះមុខគូភាគី ប្រកាសជាសាធារណៈនៅថ្ងៃទី២៦-១១-២០០៩។

គូភាគីមានសិទ្ធិ ប្តឹងសាទុក្ខក្នុងរយៈពេល១ខែគិតចាប់ពីថ្ងៃបានទទួលការបញ្ជូន សាលដីកានេះ ។

ក្រឡាបញ្ជី	ចៅក្រមប្រឹក្សា	ប្រធានក្រុមប្រឹក្សា
[redacted]	[redacted]	[redacted]